

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta
Ústav slavistiky

Bulharský jazyk a literatura

Boryana Georgieva

Bulharský jazyk
v internetových diskusních fórech

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krejčí, Ph.D.

2012

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.*

.....

*Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce, Mgr. Pavlu Krejčímu, Ph.D., za odborné rady a trpělivost při jejím vedení.
Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a pomoc při mém studiu.*

Obsah

1. ÚVOD.....	5
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
2.1. INTERNETOVÁ KOMUNIKACE.....	7
2.2. DISKUSNÍ FÓRA	8
2.3. PSANOST VS. MLUVENOST	9
2.4. SPISOVNOST – NESPISOVNOST	12
3. PRAKTICKÁ ČÁST	14
3.1. FONOLOGICKÁ ROVINA	14
3.1.1. Transkripce cyrilice do latinky	14
3.1.1.1. Shrnutí.....	21
3.1.2. Fonologické jevy.....	21
3.1.2.1. Shrnutí.....	29
3.2. GRAMATICKÁ ROVINA.....	30
3.2.1. Morfologie	31
3.2.1.1. Shrnutí.....	32
3.2.2. Syntax	33
3.2.2.1. Shrnutí.....	35
3.3. LEXIKÁLNÍ ROVINA.....	35
3.3.1. Emotikony a další prostředky sémiotické inovace.....	36
3.3.2. Lexikální jevy	39
3.3.2.1. Shrnutí.....	41
4. ZÁVĚR.....	43
5. PE3IOME	45
6. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47
7. DALŠÍ LITERATURA	49
8. INTERNETOVÉ ZDROJE.....	50

1. Úvod

Cílem této bakalářské práce bude jazyková analýza současné, běžně mluvené bulharštiny v internetové komunikaci. Budeme zde vycházet z diskusních fór, kde provedeme analýzu vybraných příspěvků týkající se hudební tematiky a současné politické situace v Bulharsku.

Hudba i politika patří mezi kulturní oblasti, které u lidí zpravidla vyvolávají ať už kladné, nebo záporné emoce a pocity. To je také jeden z důvodů, proč jsme si vybrali tyto dva okruhy zkoumání.

Každý účastník diskuse má právo vyjádřit své stanovisko k dané problematice, tento postoj však ostatní nemusí vždy sdílet. To také vedlo k častým výměnám názorů, které doprovázel i výskyt různých prvků jazyka na pomezí mluvenosti a psanosti a s tím související spisovnosti a nespisovnosti. Právě na tyto prvky se zaměříme v této práci a budeme je dále zkoumat v komparaci s normou.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. V první části se budeme zabývat internetovou komunikací jako takovou a poukážeme na její velký rozmach v posledních letech. Dále se blíže zaměříme na diskusní fóra, která jsou pro nás v této práci klíčová a poukážeme na specifika a vzájemnou interakci mluveného a psaného projevu, jakožto jedním z typických faktorů internetové komunikace.

V praktické části, která bude mnohem obsáhlejší, přejdeme ke konkrétní analýze. Budeme zde vycházet z excerpovaného materiálu a jednotlivá jazyková specifika analyzujeme ve třech rovinách – fonologické, gramatické (morfológická a syntaktická) a lexikální. V každé rovině budeme postupovat tak, že si představíme nejčastější jevy spadající do konkrétní roviny, na které jsme ve vybraných diskusích narazili a následně si pro přehlednost uvedeme konkrétní příklady (příklady jsou psané kurzívou), kde jsme tyto jevy zaznamenali. Zde bychom chtěli zmínit, že jsme všechny příklady nechávali v původním stavu a dále je nijak neupravovali. Dále je potřeba uvést, že jsme v podkapitole *Transkripce cyrilice do latinky* (viz podkapitola 3.1.1.) uváděli všechny hlásky podle pravidel bulharské transkripce. Na konci každé podkapitoly pak stručně rekapitulujeme její obsah a shrnujeme nové poznatky.

Ve fonologické a gramatické rovině vycházíme při zkoumání jednotlivých příspěvků z příslušných bulharských gramatik, konkrétně to jsou: *Практическа граматика на съвременния български книжовен език* od Ceny Karastaněvové a Very

Marovské, dále *Граматика за всички* od Borimira Krăsteva a *Нов правописен речник на българския език* od autorského kolektivu *БАН*. V lexikální rovině se pak opíráme hlavně o *Malý česko-bulharský slovník nespisovné slovní zásoby* od Janka Băčvarova a kolektivu, díky němuž jsme mohli blíže popsat konkrétní hovorové výrazy, a částečně i o *Малък тълковен речник на българския език* autorů Stojana Burova a Penky Pechlivanovové a *Малък фразеологичен речник на българския език* od Vărbana Vătova.

Všechny tyto publikace jsou společně s ostatní citovanou literaturou uvedené na konci této práce.

2. Teoretická část

2.1. Internetová komunikace

Žijeme v moderní době, době, kdy se nejrůznější elektronické komunikační prostředky staly nedílnou součástí našeho života.

Dá se říci, že je tento stav přirozeným důsledkem toho, že člověk je tvor společenský a díky komunikaci může vyjadřovat své potřeby a pocity, sdílet své myšlenky a názory a dále je ostatním předávat. Není proto divu, že vznikají různé snahy tuto komunikaci zjednodušovat a zrychlovat.

Právě díky rychlému vývoji a silnému pokroku, a to nejen v technologii, je dnešní mezilidská komunikace tak snadná. Napomáhá tomu hlavně, podle Kirovové vlivný technologický a kulturní fenomén, **internet**.¹

Tento společný jmenovatel pro mezilidskou komunikaci využívá k těmto účelům stále větší počet uživatelů. To platí samozřejmě i pro bulharské uživatele (kterými se v této práci budeme zabývat), což dokazují i studie bulharského Národního statistického úřadu (viz *Национален статистически институт*)², podle něhož počet uživatelů komunikujících přes internet rok od roku roste, přičemž tuto formu komunikace nejčastěji využívají mladší uživatelé ve věku 16-24 let.³ Čmejrková tento fakt vysvětluje tím, že počítačová komunikace může kompenzovat nedostatek osobních setkání a uspokojovat tak nenaplněnou potřebu mezilidských vztahů.⁴

Internetovou komunikaci dělíme na online a offline komunikaci, přičemž podle Šmahela má online komunikace dvě podoby: *synchronní a asynchronní*. Při synchronní komunikaci jsou komunikující strany připojeny k internetu ve stejný okamžik. Zpráva, kterou sděluje jedna strana druhé, se okamžitě objevuje na obrazovce protější strany. V tomto případě mluvíme o komunikaci v reálném čase. Typickým příkladem tohoto typu komunikace jsou chaty, diskusní skupiny apod.

Při asynchronní komunikaci není vyžadována současná přítomnost u počítače, to

¹ КИРОВА, Людмила: *Българските виртуални общности*. LiterNet, 30.05.2008, № 5 (102), <http://liternet.bg/publish3/lkirova/virtualni.htm> 12. 5. 2012.

² <http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=17&a1=2405&a2=2406&a3=2412#cont> 12. 5. 2012.

³ <http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=17&a1=2405&a2=2406&a3=2410#cont> 12. 5. 2012.

⁴ ЧМЕЈРКОВА, Světlá: *Čeština v síti: Pisanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu)*. Naše řeč 80, 1997, č. 5, s. 245.

znamená, že si komunikující strany „vzvednou“ zprávu až poté, co se připojí k internetu. Příkladem takovéto komunikace je e-mail, diskusní fóra, webové nástěnky apod.

Toto dělení však není zcela striktní. Novější nástroje komunikace jsou značně univerzální a umožňují používat všechny typy komunikace. Například v programu ICQ je možné komunikovat synchronně i asynchronně a je pouze na uživateli, který způsob si zvolí.⁵

Oba typy těchto komunikací mají své specifické rysy, synchronní jeví více hovorových prvků, je spontánnější a bezprostřednější, zato ta asynchronní je promyšlenější a obsáhlejší.

Z toho plyne, že jazyk konkrétního uživatele, tj. způsob jeho vyjadřování, závisí na typu komunikačního prostředku, který v tuto chvíli používá. My se v naší práci zaměříme na analýzu jazyka internetových diskusních fór.

2.2. Diskusní fóra

Jak už jsme uvedli výše, diskusní fóra jsou typem asynchronní internetové komunikace, v níž se diskutuje o různých tématech.⁶ Do těchto „virtuálních tabulí“, jak je nazývá Kirova,⁷ mohou přispívat různí uživatelé bez ohledu na věk nebo národnost a vyjádřit tak svůj názor na danou problematiku. Každý uživatel se tak stává členem jedné široké komunity, kde jsou si všichni rovni a mají rovnocennou možnost se k danému tématu vyjádřit.

Tento typ komunikace je v současné době hojně využíván. Stále více televizních pořadů apod. dnes na síti otevírá svá diskusní fóra s cílem poznat názor svých čtenářů či diváků. Poměrně časté jsou také diskuse k článkům v internetových novinách a časopisech. Uživatelé své příspěvky odesílají po přihlášení k fóru, přičemž se mohou vyjadřovat jak k jeho tématu, tak k příspěvkům ostatních účastníků a diskutovat tak mezi sebou. Někteří účastníci diskuse vystupují pod svým pravým jménem, většina

⁵ ŠMAHEL, David: *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha 2003, s. 102.

⁶ SHERMAN, Tamah: *Česká internetová diskusní fóra jako zdroj diskursu o interkulturním a jazykovém kontaktu: Případ „Český šok“*. *Čeština doma a ve světě XIV*, 2006, s. 69.

⁷ КИРОВА, Людмила: *Електронният форум като жанр на компютърно опосредстваната комуникация*. *LiterNet*, 29.06.2007, № 6 (91), <http://litenet.bg/publish3/lkirova/e-forum.htm> 12. 5. 2012.

však využívá možnosti skrýt svoji identitu za přezdívkou⁸, neboli nickem, kterou si uživatel libovolně zvolí.

Internetové diskuse tedy dělíme na dva modely podle typu diskusního tématu:

- model, v němž podnět k diskusi poskytuje jeden z účastníků v podobě otázky nebo komentáře
- model, ve kterém je podnětem k diskusi článek nebo video z médií⁹

V této bakalářské práci se zaměříme na druhý případ a budeme zkoumat diskusní příspěvky vybraných článků a videí.

2.3. Psanost vs. mluvenost

Jak jsme zmínili výše, naše práce se bude zabývat příspěvky k vybraným videím a článkům.

Články se týkají současné bulharské politické scény, těmi se ale budeme zabývat později. Videá se týkají hudební tematiky, jedná se konkrétně o soutěže *X-Factor (X-Factor България)* a *Bulharsko hledá talent (България търси талант)*, které probíhaly v Bulharsku mezi lety 2010 a 2011, a které u lidí vyvolaly značný zájem, což lze pozorovat na množství různých diskusí nejen na internetu.

Z těchto diskusí je celkem patrné, že dochází k míšení jednotlivých způsobů vyjadřování, tj. mluvenosti a psanosti, protože ačkoli je text diskusí produkován písemnou formou, z hlediska jazykového vykazuje řadu rysů mluvené řeči.

Co se týče mluvenosti a psanosti, je nutné vědět, že jde sice o dva svébytné způsoby vyjadřování, z nichž žádný není podřazen druhému, nebo je nějak méněcenný, oba projevy však neexistují izolovaně, nezávisle na sobě a mohou se různě prostupovat.¹⁰ Tento fakt vykazují i příspěvky našich diskusí. Lišková to přisuzuje důležité roli nových medií, díky nimž dochází k oslabování celistvosti a vnitřní jednotnosti, která je příznačná pro klasický psaný text a nová média podle ní stírají

⁸ JANDOVÁ, Eva a kol.: *Čeština na WWW chatu*. Ostrava 2006, s. 17.

⁹ SHERMAN, Tamah: *Česká...*, s. 69.

¹⁰ HOFFMANNOVÁ, Jana – JEŽKOVÁ, Jaroslava – VAŇKOVÁ, Jana: *Komunikace a sloh: učebnice českého jazyka pro střední školy*. Plzeň 2009, s. 39.

tradiční hranice mezi mluveností a psaností, ale i mezi verbálními a neverbálními způsoby komunikace.¹¹

Pro úplnost si uveďme charakteristické rysy psaného a mluveného projevu:

- *Psaný projev*: připravenost, větší formálnost, stálost, objektivnost, racionální a logický přístup, vysoký stupeň organizovanosti a uspořádanosti, kontinuita, monologičnost, nepřímý kontakt s adresátem, grafické prostředky apod.
- *Mluvený projev*: nepřipravenost, spontánnost, neformálnost, jednodušší tematika, silná vazba na situaci, dynamičnost, pomíjivost, svázanost s časem, subjektivnost, emocionální zaujetí, značná konkrétnost, nízký stupeň organizovanosti a uspořádanosti, dialogičnost, přímý kontakt s adresátem, mimojazykové prostředky apod.¹²

Podle Čmejrkové bychom dále k typickým rysům psaného projevu mohli uvést možnost časového odkladu, možnost oprav při produkci textu a možnost vracet se zpět při jeho dešifraci. Naopak u mluveného projevu vzniká časový tlak, nemožnost se zpětně při produkci textu opravit nebo se při jeho dešifraci vrátit.¹³

Zatímco Vachek popsal psaný jazyk jako systém grafických prostředků, jehož funkcí je reagovat na určitý podnět statickým, uchovatelným a přehledným způsobem,¹⁴ Chromý se přiklání k definici, že jde o systém grafických prostředků, jehož normy a funkce záleží na dalších faktorech užití (např. na médiu komunikace).¹⁵ To potvrzuje i Šmahel, který dále uvádí i několik základních kontextových modalit ovlivňujících způsob komunikace. Jsou jimi:

- *časový rámeček* – kolik je na komunikaci času a jak dlouho probíhá
- *prostor a prostorové uspořádání* – je zde rozdíl mezi uspořádáním prostoru u virtuálního a reálného prostředí, ve virtuálním prostředí je absence fyzického

¹¹ LIŠKOVÁ, Michaela: *Text a obraz v nových médiích*. Čestina doma a ve světě XIV, 2006, s. 50.

¹² JANDOVIČ, Eva a kol.: *Čestina...*, s. 28.

¹³ ČMEJRKOVÁ, Světlá: *Čestina v síti...*, s. 225.

¹⁴ CHROMÝ, Jan: *Vachkovo pojetí psaného jazyka v kontrastu s běžnou (nejen internetovou) komunikací*. Čestina doma a ve světě XIV, 2006, s. 54.

¹⁵ Tamtéž, s. 55.

kontaktu, což neumožňuje neverbální komunikaci

- *modalita významu* – jakým způsobem komunikující osoba chápe otázku nebo větu a do jaké míry si komunikující strany rozumí a chápou to, co si sdělují
- *přítomnost emocí*
- *vztahové proměnné* – jaký je vztah mezi komunikujícími osobami
- *systémový rámeček* – jedná se o začlenění do systému, ve kterém komunikujeme (rodina, přátelé, cizí lidé...)
- *existence kontinuity rozhovoru* – komunikace virtuální je často „úlomkovitá“ a kontinuita rozhovoru je podstatně nižší¹⁶

V příspěvcích se mohou často vyskytovat i expresivní výrazy nebo familiárnější tón. Je to dáno tím, že uživatelé píší z bezpečí svého domova a jsou skryti za obrazovkami svých počítačů. Neváhají tak bezprostředně komunikovat se zcela cizími lidmi a automaticky jim i tykat. Jak uvádí Vybíral, jde o zvláštní druh prezentace před veřejností, kdy volba zašifrovaného sebeoznačení umožňuje zůstat ve virtuálním světě v anonymitě.¹⁷

Vedle prostředků jazykových hrají v mluvené řeči důležitou roli i prostředky *paralingvální*, to jsou například prostředky zvukové (intonace apod.), a *extralingvální*, mezi kterými patří zvláště mimika a gestikulace.¹⁸ Pro ústní dialog je základem plné sdílení mimiky, gest a pohybů a všech dalších prvků neverbální komunikace, a také sdílení časoprostorových charakteristik.¹⁹

Bývá obvyklé, že se uživatelé nejen diskusních fór snaží tyto prostředky v písemné formě nahradit různými prostředky grafickými. Mají možnost změnit typ nebo barvu písma, velmi často lze spatřovat i určitou hru s jazykem, snaží se nějakým způsobem nahradit důraz, intonaci nebo vyjádřit své emoce a podobu své tváře. O všech těchto prostředcích sémiotické inovace se budeme podrobněji zabývat v praktické části naší práce.

¹⁶ ŠMAHEL, David: *Psychologie...*, s. 104–120.

¹⁷ VYBÍRAL, Zbyněk: *Psychologie lidské komunikace*. Praha 2000, s. 282.

¹⁸ ČECHOVÁ, Marie – KRČMOVÁ, Marie – MINÁŘOVÁ, Eva: *Současná stylistika*. Praha 2008, s. 81.

¹⁹ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Čeština v síti...*, s. 233.

2.4. Spisovnost – nespisovnost

Tato podkapitola úzce souvisí s tou předešlou. Jak jsme již uvedli, jazyk diskusních fór, který zkoumáme, nese rysy mluvenosti, což má značný vliv na volbu specifických prostředků, ale i na volbu jazykového útvaru.

Pronikání nespisovných prvků do jazyka internetové komunikace je stále častějším jevem, panuje větší tolerance k pravopisným chybám a stoupá prestiž mluveného slova a spontánní řeči s její neformálností a bezprostředností.²⁰ Anonymita, kterou uživatelé disponují, vede k méně diplomatické rétorice, a to v podobě jisté „vulgarity“ jazykové úrovně příspěvků a někdy i slovních útoků.²¹

Jak uvádí Šmahel, internet je „prostředím bez zábran“, kde mizí bariéry, komplexy, strach. Uživatelé mají pocit fyzického bezpečí, proto jsou výřečnější a odvážnější, to souvisí i s volbou jejich jazykového kódu.²²

V příspěvcích dochází k různým gramatickým chybám, ať už vědomě či nevědomě. Mnozí uživatelé píšou bez rozmyšlení nad pravopisem, k napsanému textu se nevrací a příspěvky po sobě dále neopravují.

Jazykové změny jsou ve většině případů vysvětlitelné úsporou času a zrychlenou výměnou informací. K ochuzení jazyka může docházet také z několika dalších důvodů:

- účastníci si osvojují společně sdílený jazyk s omezenou a nedostatečně kultivovanou slovní zásobou, tudíž se v tomto směru ovlivňují navzájem
- jazyk může mít podobu „jazykového gesta“, může tedy být výrazem odporu a vymezení se vůči uživatelům, kteří upřednostňují jazyk spisovný²³
- uživatelé nemají dostatečné pravopisné znalosti

Již jsme se zmínili, že zkoumáme příspěvky videí s hudební tematikou. Diskusí, které zde vznikaly, se účastnili uživatelé všech věkových kategorií, ale podle excerpovaného textu bychom mohli tvrdit, že většina patřila do teenagerského věku. Naproti tomu z příspěvků k politickým článkům bylo patrné, že jsou uživatelé starší věkové skupiny a ačkoli také vykazovaly některé prvky mluvenosti, zejména hovorové výrazy, jejich příspěvky byly organizovanější, prokazovaly větší promyšlenost a byla

²⁰ ČMEJRKOVÁ, Světlá: *Čeština v médiích*. Čeština doma a ve světě XIII, 1995, s. 33.

²¹ SHERMAN, Tamah: *Česká...*, s. 71.

²² ŠMAHEL, David: *Psychologie...*, s. 13–25.

²³ Tamtéž, s. 123.

mezi nimi větší časová prodleva, na rozdíl od příspěvků s hudební tematikou. Ty se svým charakterem blížily více chatovým diskusím, kde uživatele většinou tlačí čas a jejich příspěvky se často skládají z jedné nebo dvou vět.

Vzhledem k výše uvedenému budeme v prvních dvou rovinách čerpat hlavně z příspěvků s hudební tematikou, zatímco ve třetí rovině, tedy rovině lexikální, se budeme opírat převážně o příspěvky k vybraným politickým videím.

Na našich příspěvcích, které dále rozebereme v praktické části, tedy budeme pozorovat míru pronikání prvků mluveného jazyka, otázky nespisovného kódu, syntaktické nepravidelnosti, také budeme zkoumat snahu o zdůraznění zvukové stránky určité výpovědi a další, podle Chromého, typické rysy mluvené řeči.²⁴

²⁴ CHROMÝ, Jan: *Váchkovo pojetí...*, s. 55.

3. Praktická část

3.1. Fonologická rovina

Vzhledem k tomu, že spousta příkladů, které si dále uvedeme, budou příspěvky psané latinkou, zaměříme se nejdříve na transkripci cyrilice do latinky.

Dále se v této rovině budeme zabývat různými odchylkami od spisovné normy, které spadají do oblasti hláskosloví. Zkoumat budeme především hláskové změny ve slovech, jejich obměnu, redukci a další prvky nespisovného charakteru spadající do této kategorie.

3.1.1. Transkripce cyrilice do latinky

Vzhledem k tomu, že mnoho uživatelů ve svých příspěvcích upřednostňovalo latinku před cyrilicí (bylo tomu tak obzvlášť u příspěvků k videím s hudební tematikou), chtěli bychom zde nejdříve věnovat zvláštní pozornost transkripci cyrilice do latinky. Zaměříme se na různé způsoby transkripce, které uživatelé volili a používali, a pokusíme se vysvětlit, co je k tomu vedlo.

Nejprve bychom však chtěli odpovědět na otázku, co bylo prvotní příčinou toho, že se cyrilice začala do latinky transkribovat.

V minulosti to mělo své logické opodstatnění, uživatelé byli jednoduše omezeni tehdejšími softwarovými kódováními, které obsahovalo pouze 127 znaků. Patřili sem jen latinská písmena, číslice a několik dalších symbolů. Cyrilice tedy ještě neměla v kódování své místo a na obrazovkách se namísto ní objevovaly jen nečitelné znaky. Uživatelé proto museli text převést do latinky. Dnes už tento technický problém téměř vymizel a volba písma většinou plně závisí na konkrétním pisateli.

Mohli bychom tvrdit, že v bulharských fórech se tyto dva grafické systémy, tedy psaní jak cyrilicí, tak latinkou, objevují paralelně.²⁵ Kirova tento jev nazývá *digrafií*. Digrafie, tedy užívání dvou a více grafických systémů pro grafické znázornění jednoho

²⁵ СТАЛЯНОВА, Надежда Михайлова – КРЕЙЧОВА, Елена: *Кирилицата в интернет – настоящее и будущее*. In *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI. Mezinárodní balkanistické sympozium 2005*. Brno 2006, s. 861.

určitého jazyka, se v současné bulharštině podle ní stále rozšiřuje.²⁶ S latinkou přichází Bulhaři do kontaktu už od raného věku, ať už v obchodech, skrze televizi nebo později ve škole. Proto se nelze divit, že je pro ně snadné, přirozené ji používat i při internetové komunikaci.

Samotné znázorňování bulharského jazyka pomocí latinského písma se nazývá *metodica*.²⁷

Jak už jsme zmínili, mnoho uživatelů dává v internetové komunikaci přednost právě latince. Podle Kirovové může být jedním z důvodů i zachování jakési demonstrace skupinové identity, přičlenění se k nějaké subkultuře na internetu.²⁸ Zjednodušeně řečeno, uživatel pozoruje časté používání latinky, proto se o to snaží také.

Díky různorodosti transkripčních přepisů v našich příspěvcích by se mohlo zdát, že neexistují žádná pravidla, podle kterých by se uživatelé při tomto přepisu mohli řídit. Pravdou však je, že spousta z nich normu buď nezná, nebo pokud ano, tak se jí neřídí a píše podle toho, jak uzná za vhodné. Důsledkem toho lze pozorovat různé možnosti jak text transkribovat. Často dokonce můžeme zaznamenat více grafických podob jednoho určitého písmene. To platí zejména pro samohlásku [ъ], u které jsme v excerpovaném textu našli šest různých možností jak ji znázornit.

1. Znázornění pomocí latinského *a*, např. ...*kakav glas vadi...*; ...*nastrahvam nqma takava pevica...*; ...*zatova pak e talant...*; ...*ima bade6te...*; ...*ako beshe dashterq...* apod.
2. Znázornění pomocí latinského *u*, např. ...*na тази vuzrast...*; ...*ima otbluskvashto izluchvane...*; ...*6toto sa napulno pravi...*; ...*vupreki che...*; ...*gleda cqla bulgariq...* apod.
3. Znázornění pomocí latinského *y*, např. ...*pyrwoo...*; ...*BG tyrsi talant...*; ...*Vasko ne e nikakyv...*; ...*a ti kyv si...*; ...*typoto juri...* apod. Jako zajímavost bychom zde zmínili jeden příspěvek, který sice uživatel psal cyrilicí, samohlásku [ъ] však jako jedinou transkriboval: ...*един от наистина успелите българи...*
4. Znázornění pomocí číslice *1*, např. ...*za s1jalenie tak1v e jivota....*; ...*koi e po t1p...* apod.

²⁶ КИРОВА, Людмила: *Диграфията в писмената практика на българските потребители на интернет*. LiterNet, 31.07.2001, № 7 (20), <http://litenet.bg/publish3/lkirova/digraphia.htm> 28. 5. 2012.

²⁷ Тамtéž.

²⁸ Тамtéž.

5. Samohláska [ɤ] se zcela vynechala, např. ...*smisl*...; ...*tpoto momiche*... apod.
6. Znázornění pomocí latinského *i*, např. ...*siglasen sum*... Zde se však domníváme, že jde pouze o překlep, jelikož jde o jediný příklad tohoto druhu, na který jsme v textech narazili, a jak si můžeme povšimnout, uživatel hned v následujícím slově použil variantu s *u*, což potvrzuje naši domněnku.

Zaměříme-li se na první tři případy transkripce samohlásky [ɤ], což jsou také nejčastější varianty, podle Kirovové se s psaním *ɤ = a* setkáváme spíše v případech, že se nejedná o dvojsmysl, proto se častěji píše *az sym/sum* a jen výjimečně jsme narazili na variantu *az sam* (ve smyslu *já jsem*). Za zmínku stojí i transkripce slova *Bulharsko*, téměř vždy jsme se setkávali s tvarem *Bulgaria*, což lze přisuzovat vlivu západních jazyků.

Důležitou roli zde hraje i přízvuk. [ɤ], které je pod přízvukem, se často transkribuje jako latinské *u* nebo *y*. Nepřízvukné [ɤ] ztrácí svoji znělost a transkribuje se spíše jako *a*.²⁹ Např. ...*tazi vuzrast*...; ...*sa napulno pravi*...; ...*wynshniq*...; ...*nakade mila?*... apod.

Více variant transkripce jsme zaznamenali i u grafému *я* [ja], [ʼa], konkrétně jich bylo pět:

1. Znázornění pomocí latinského *q*, např. ...*sravnqvat edin talant*...; ...*trqvbabe tq da pobedi*...; ...*4e q gledat 10 hilqdi dushi*...; ...*samo nqkolko mesta*...; ...*mislqt si 4e mogat da peqt*... apod.
2. Znázornění pomocí latinského spojení samohlásek *ia*, např. ...*ošte mliako po ustata*...; ...*toia nee dobre*...; ...*niama koi da mu pomogne*... apod.
3. Znázornění pomocí latinského *a*, např. ...*netrabva da e jyri*...; ...*netrabvashe da*... apod.
4. Znázornění pomocí latinského spojení samohlásek *ya*, např. ...*tolkova golyama konkurenciya*...; ...*taya e mnogo prosta*...; ...*az mislya, che*... apod.
5. Znázornění pomocí latinského *iq*, např. ...*6tiqh da i kaja*... apod.

²⁹ КИРОВА, Людмила: *Диграфията...*

Krejčová a Staljanova ve svém článku o transkripci zmiňují ještě další možnost přepisu, a to *ja*, např: *uprajnenija za razvivane na gavkavostta*, nebo *Predi njakolko dni popadnah na...*³⁰ My jsme se však s tímto přepisem v našich textech nesetkali. Čeho jsme si ale mohli všimnout, bylo kombinování více variant transkripce v jedné větě, např. *...samo v bg ia znaiat baia hlqb ima da iade za da stane...; ...prez celia si jivot niama edna godina v balgaria koiato jivee...* apod.

Nejčastější transkripční variantou grafému *я* je beze sporu latinské *q*. Nabízí se tu hned dvě teorie, proč tomu tak je. Jednou z nich, ke které se přiklání i Kirova je fakt, že *q* se nachází na stejné klávese jako bulharské *я*³¹, a to v případě, že mají uživatelé nastavenou klávesnici *Phonetic Cyrillic*. Můžeme tedy hovořit o jisté zvyklosti pisatelů, kteří neberou v potaz, jakou klávesnici mají v momentě psaní nastavenou. My nabízíme i druhou možnou variantu, a to, že se může jednat o jistou grafickou podobnost mezi oběma písmeny.

Zde bychom se ještě chtěli vrátit k již zmiňované transkripci samohlásky [ѣ], kde jsme jako jeden z možných přepisů uvedli číslici *1*. Příčinou takovéto transkripce by se opět mohla nabízet fonetická klávesnice, tam je však písmeno *ѣ* pod číslicí 2. Vzhledem k tomu, že jsme se s tímto přepisem setkali na více místech, vyloučili jsme i možný překlep. Nelze v tom případě přesně určit, co uživatele vedlo k tomu, volit tento způsob přepisu.

Dále jsme více variant transkripce zaznamenali i u hlásky [ѣ], celkem byly tři:

1. Znázornění pomocí latinského *i*, např. *toi si e prasto unikalen...; ...koito samo znae...; ...samo pred maika si...; ...ne e sluchaino...; ...davaite mi minusi...* apod.
2. Znázornění pomocí latinského *j*, např. *...Koj e Vasko Vasilev...*
3. Znázornění pomocí latinského *y*, např. *...ako e psuvnq az sum tramvay...; ...nqkoy koyto e mnooogo poveche...; ...tova juri e nay...* apod.

Poslední dva případy transkripce [ѣ] byly spíše ojedinělé, nejčastější variantou tedy bylo latinské *i*. Zde však mohlo často dojít k mystifikaci vzhledem k tomu, že

³⁰ СТАЛЯНОВА, Надежда Михайлова – КРЕЙЧОВА, Елена: *Кирилицата...*, s. 865.

³¹ КИРОВА, Людмила: *Диграфията...*

uživatelé v jednom a tom jistém příspěvku znázorňovali hlásky [ɲ] a [ɳ] jako *i* a dále je neodlišovali. Můžeme si toho všimnout hned v prvním příkladu, viz výše. Až z kontextu tedy bylo patrné, o které písmeno se jedná.

Podobně tak uživatelé neodlišovali [ɲ] a [ɳ] a opět tyto dva fonémy nahrazovali jedním grafémem, tedy *i*, např. *Da jivee BG i muzikata i...*; *...pogleda i e mnogo prazen...* apod.

Zajímavé však bylo to, že se tyto případy často vyskytovaly i v příspěvcích psaných cyrilicí, např. *...я се скрии и не се прави...*; *...семеиство богаташчета...*; *...сигурно майка и баца и са и казали...*; *...като и каза 4 пъти...* apod. Narazili jsme dokonce i na případ, kdy pisatel znázornil [ɳ] jako ypsilon a v té samé větě ypsilonem nahrazoval i bulharské [y].

Nyní bychom se podívali na transkripci [ɲ], [ɳ] [št] a [ɥ]. Tyto tři hlásky v otázkách transkripce poji skutečnost, že je uživatelé velmi často znázorňovali pomocí číslic **6** a **4**. Mohli jsme si toho povšimnout také z již uvedených příspěvků. [ɲ] se tedy velmi často transkribovalo číslicí **6**, např. *...da pee ot 4 godi6na...*; *...da se zabavlqva6...*; *...moje6e da q pusnat...* apod. Také se ale transkribovalo jako *sh*, např. *peee strashno hubavo...*; *...9 godishno dete...*; nebo jako *s*, a narazili jsme i na příspěvek, kde se vyskytovaly obě varianty: *...zashhtoto ako pees i ti tolkova...* Výjimečně bychom se mohli setkat i s transkripcí v podobě *w*, v takovém případě bychom to mohli přisuzovat jisté vizuální podobě obou písmen. Krejčová se Staljanovovou se také zmiňují i o transkripci v podobě *sch*, ale v našem excerpovaném materiálu jsme se s ní nesetkali.³²

Grafém *u* pisatelé často znázorňovali jako kombinaci čísla **6** a latinského *t*, např. *...6toto sa napulno pravi...*; *...podhodq6tata pesen...*; *...6tiqh da i kaja...* apod. Pouze jednou jsme se setkali s případem, kdy bylo *u* transkribováno jako *sh*: *...moje i da e nezrqshhta...* Pokud bychom to opět porovnali se studií Krejčové a Staljanovové, existuje i transkripce v podobě *st*, v našich textech jsme na ni ale bohužel nenarazili.

Co se týče hlásky [ɥ], uživatelé volili mezi dvěma variantami, buď ji znázorňovali pomocí číslice **4**, např. *...momi4eto e malko...*; *...4eta vi komentarite nemoga da povqrvam 4e moje da ima tolkova ograni4eni...*; *...golqmo samo4yvstvie i*

³² СТАЛЯНОВА, Надежда Михайлова – КРЕЙЧОВА, Елена: *Кирилицата...*, s. 866.

ve4e o4akva odobrenie... apod., nebo jako **ch**, např. ...ami vs**ich**ki znaem **che**...; ...bahti samochu**w**stwieto...; ...hubawo pee mom**ich**eto... apod. Setkali jsme se i s případem, kdy uživatel v jedné větě opět použil dvě varianty: ...to**4**no taka mil**ich**ka...

Zamyslíme-li se nad tím, co vede uživatele během psaní k tomu, volit místo písmen číslice (týká se to především hlásek, které v latině nemají jasný protějšek, např. [ш] a [ч]), hlavním důvodem je, že tím pisatelé šetří čas (viz další podkapitola 3.1.2. - zkratky), protože namísto dvou kláves stačí stisknout pouze jednu (srov. *uu* = 6 versus *uu* = *sh*, *sch* apod.).³³ Jde o oblíbený způsob zkracování, který panuje zejména v angličtině, např. *10Q – Thank you – Děkuji*. Zde se *10* vyslovuje „ten“, a *q* „kju“. Nahlas přečtená kombinace písmen a číslic následně foneticky napodobuje požadované slovo.³⁴

Jednou z nejstálějších transkripcí v našem excerpovaném textu byla transkripce hlásky [ж]. V příspěvcích jsme se neseťkali s jinou variantou, než s tou, kde se tato hláska znázorňovala pomocí latinského *j*, např. ...spored men laje...; ...vs**ich**ki q sajalqvat...; ...da im kaje neshto...; ...che ne moje da pee... apod. Přesto existují i další varianty transkripce, např. *g*, *zj*, *z* nebo *v*, ty jsou ale spíše výjimečné.³⁵

Jednotvárnou transkripci vykazovala i souhláska [и]. Uživatelé ji shodně znázorňovali latinským *c*, např. ...nqma takava pevica...; ...jurito ocenqva u4astnicite...; ...unikalni pevci...; ...koeto padna ot scenata...; ...vijdala potencial v neq... apod. Můžeme to opět přisuzovat určité snaze ušetřit čas, kdy uživatel dává přednost této kratší variantě před tou delší, což je *tz*. Lze se ale setkat i s transkripcí v podobě *z*, ale není to tak časté.³⁶

Okrajově bychom zmínili i transkripci grafému **ю** [ju] [‘u], ta se vyskytovala ojedinele. V našem materiálu jsme na ni narazili v podobě *iu*: ...vzemi u vas edin parf*iu*m i si... a *u*: ...bez absolutno nikakvi glasovi danni... Okrajově bychom také uvedli ojedinelý případ transkripce samohlásky [и], kdy ji jeden z uživatelů

³³ КИРОВА, Людмила: *Особенности на чат-разговора*. LiterNet, 12.07.2001, № 7 (20), <http://litenet.bg/publish3/lkirova/chat.htm> 28. 5. 2012.

³⁴ СТАЛЯНОВА, Надежда Михайлова – КРЕЙЧОВА, Елена: *Кирилицата...*, s. 863.

³⁵ Tamtéž, s. 866.

³⁶ Tamtéž, s. 863 a 868.

transkriboval ypsilonem: ... *hodqt sqkvy cygany tam se yzlagat ..det kAto gy vydq my se povrushta ot tqh.. y gy vzeemat...* Kromě tohoto případu jsme se neseťkali s jinou transkripcí, nežli s transkripcí latinským *i*.

Zajímavou transkripci vykazovala i souhláska [b], uživatelé volili mezi *w* (zde vidíme vliv angličtiny) a *v*, výjimečně *f*, kde můžeme hovořit o asimilaci znělosti, kterou se budeme zabývat v další podkapitole. Mohli jsme se setkat i s tím, že uživatel použil více variant v jednom slově nebo větě: ...*da ti e vinowen...*; ... *Koi e Vasko Vasilev che da te ocenqwa e pa shtom e slojen tam znachi e poveche chovek ot teb ! aaa izobshto ne ti puka za X-factor, togawa zashto si otishla be...*

Na konec bychom se chtěli zmínit o hláskách [x] a [y]. V příspěvcích jsme se často setkávali s tím, že tyto dvě hlásky uživatelé netranskribovali a nechávali je v původním stavu, bylo tomu tak zejména u souhlásky [x]. Docházelo tedy k míšení cyrilice a latinky, např. ...*tova sa xora...*; ...*mного se otvarqx ama xi4...* ; ...*xaresva ti na tebbe...*; *kakto kazaxa...*; ...*ako bqh jyri 6tiqh da...*; ...*hybawo momiche...* apod. [X] se zcela výjimečně transkribovalo jako *h*, viz poslední dva příspěvky. Zde nemůžeme hovořit o jazykové ekonomii, protože jeden znak je nahrazen jiným.

Setkali jsme se dokonce i s příspěvkem, které uživatelé začali psát latinkou a dokončili je cyrilicí: *Malkata e gotina – zatova я отрязаха комплексарите, те всичките са уж все успели – ама не съвсем; ...sagласен сам...*; nebo je začali psát latinkou, uprostřed věty přešli na cyrilici a opět se vrátili k latince: *Abe tq ne moje da pee she kazva koi e Васко Василев deiba lainoto.*

Jak jsme mohli vidět, používání latinky v internetové komunikaci je pro bulharské uživatele zcela běžné. Tento fakt by mohl přispět k obavě, zda tím není ohrožena existence cyrilice, která by díky častému užívání latinky mohla postupně vymizet, tedy alespoň co se týče internetové komunikace. Tuto otázku si položila i Kirova, která však věří, že ačkoli bude digrafie v bulharském jazyce stále narůstat, cyrilice si zachová svoje primární místo a k jejímu zániku nedojde.³⁷ Toto tvrzení podporují i různé příklady „pseudopatriotismu“³⁸ v příspěvcích, kde docházelo k

³⁷ КИРОВА, Людмила: *Диграфията...*

³⁸ СТАЛЯНОВА, Надежда Михайлова – КРЕЙЧОВА, Елена: *Кириллицата...*, s. 870.

míšení cyrilice a latinky, kdy uživatelé často ponechávali písmena, nebo dokonce celá slova v původním stavu a netranskribovali je.

Na závěr bychom jen zmínili, že je pozoruhodné, že při tolika možnostech různé transkripce, které jsme si uvedli, jsme se neseťkali s dvojsmysly ani slovy, které by uživatele mohly zmást, nebo které by zůstaly nepochopené. I přes rozmanitost transkripčních variant jednotlivých hlásek tedy nedocházelo k žádným nedorozuměním a tak i k narušení procesu komunikace a jejímu následnému vážnutí.

3.1.1.1 Shrnutí

V první části této roviny jsme si pro časté užívání latinky v námi sledovaných příspěvcích uvedli možné varianty transkripce jednotlivých hlásek.

Zjistili jsme, že nejvíce těchto variant vykazovaly hlásky [ъ] a [ja]. Naopak nejméně jich bylo u hlásek [ж] a [и], u nichž se uživatelé shodovali v používání jen jedné varianty, a to *j* a *c*, ač jich existuje více.

Odhalili jsme, že při transkripci hlásky [ъ] často závisí různé varianty na přízvuku v konkrétním slově, nebo na tom, zda se nejedná o dvojsmysl.

U transkripce hlásky [ї] jsme narazili na možný problém, kdy latinské *i* zastupovalo jak bulharské [и], tak [ї]. Až z kontextu tedy bylo patrné, co přesně latinské *i* znázorňuje a znamená. Zajímavé také bylo, že jsme na tento jev narazili i v příspěvcích psaných cyrilicí.

Dále jsme uvedli, že anglický jazyk má na transkripci v jednotlivých příspěvcích částečný vliv a to v podobě zkracování slov pomocí číslic, nebo používání *w* namísto jednoduchého *v*, a ukázali jsme si, že uživatelé často mísili více variant transkripce v jedné větě, někdy dokonce v jednom slově.

V neposlední řadě jsme také v jednotlivých příspěvcích zaznamenali časté míšení cyrilice a latinky, kdy pisatelé ponechávali hlásky [y] a zvláště [x] v původním stavu a dále je netranskribovali. Uvedli jsme si i příklady, kde docházelo k míšení cyrilice a latinky i v samotných větách.

3.1.2. Fonologické jevy

V této podkapitole si uvedeme nejčastější fonologické jevy, které jsme v příspěvcích uživatelů zaznamenali a pokusíme se blíže vysvětlit, co bylo příčinou těchto změn.

Odsouvání fonémů

Jedním z nejčastějších jevů, na který jsme v našem excerpovaném textu narazili, bylo vypouštění jednoho nebo více fonémů v určitém slově. K tomuto hláskoslovnému jevu docházelo jak na začátku slova, tak na jeho konci, nejčastěji jsme ho však zaznamenali uprostřed určitého slova.

Na počátku slov docházelo nejvíce k odsouvání hlásky [v], např. *...nad sichki e...* (místo *vsichki*); *...he сичко става на готово...* (místo *всичко*); *...se pak e na 9 godini...* (místo *vse*); *...se edno da kaja koy e...* (namísto *vse*); *...zemi se osuznai...* (místo *vzemi*); *...4e ne sa q zeli...* (namísto *vzeli*); *...mesto da e na...* (místo *vmesto*) apod. Dále na začátku slov často docházelo k vynechávání fonému [h], např. *...odii sii na seloo...* (místo *hodi*); *...Ku4eto mi pee po ubavo...* (místo *po hubavo*); *...e aide molqte...* (místo *haide*); *...на ората им тична от...* (místo *хората*); *...фану се стегну...* (místo *хвани*, kde navíc došlo k asimilaci znělosti, o které se zmíníme dále). V jednom příspěvku jsme také narazili na odsunutí vokálu [a], a to na začátku hovorové částice **ама**: *Ма не тя с когото и да се заяде...*; na vypuštění hlásky [m] v příslovci **mnogo**: *bebe nogo zlee no jalko za tomi4eto...*; nebo na odsunutí hlásky [z]: *...e tam nachi e mnogo poveche...* (místo *znachi*).

Na konci slov docházelo k odsouvání koncového [o], např. u příslovce **kamo**: *...dobre si spomnqm kat bqh malak...*; *...kat nemoje da pee...*; *...kat ma karabe da...* apod. Setkali jsme se i s případem, kdy uživatel použil apostrof označující právě vypouštění jednoho nebo více fonémů: *...k'am ne u nykalo za...* Dále se hojně vyskytovalo vypouštění tohoto vokálu u zájmena **demo**, např. *...a kak se kazvashe pesenta det q pee?...*; *...тоя dem tu my vикаи...*; *...det mislqt si 4e imat...* apod. Také jsme na tento jev narazili u zájmena **hууо**: *...toi si e prosto unikalen cigular i nisht poveche...* Jelikož však jde o jediný případ tohoto druhu a nemáme možnost dalšího srovnání, domníváme se, že jde pouze o překlep.

Opakovaně též docházelo k odsouvání koncového [i], bylo tomu tak například u prepozice **zapadu**, např. *...zarad takiva hora...*; nebo u ukazovacích pronomin **mozу** a

mazu, např. *Тоз на...я се скриву...*; ...*taz ima golqmo samochuvstvie...* Odsouvala se i hláska [t] u adjektiva *просм*: ...*ti si mnogo pros...* apod.

Jak jsme již zmínili, nejčastěji v našem materiálu docházelo k odsouvání středového fonému. Bylo tomu tak zejména u slovesa *правя*, kde uživatelé opakovaně odsouvali hlásku [v], např. ...*dobre napraiha...* (místo *napraviha*); ...*kvo da napraim...* (místo *napravim*); ...*ще ми се праи на интересна...* (místo *прави*); ...*taq e napraiha na nishto...* (místo *napraviha*). Všimli jsme si toho ale i u dalších slovních druhů, např. ...*samo4ustvie ot nebeto do zemqta...* (místo *samo4uvstvie*); ...*oo brao na neq...* (místo *bravo*); ...*tuka imam chustvoto che gi ocenqvat...* (místo *chuvstvo*), apod.

Uprostřed slova docházelo k odsouvání i dalších hlásek, např. ...*prestavlqva...* (místo *predstavlqva*); ...*хората са извесни по цяла БГ...* (místo *извесни*); ...*iselih polvinata blok...* (místo *izselih polovinata blok*); ...*izdete teq dumi...* (místo *izqdete*); ...*ae ne se pravi na...* (místo *abe*); ...*замва се разрева зацото...* (místo *затова*); ...*toq razbira ot pene* (místo *peene*); ...*sa bili bezmisleni...* (místo *bezsmisleni*); ...*mu u mva nяma да постигнеш...* (místo *това*); zde jsme se v jednom příspěvku setkali i s užitím apostrofu: ...*просто пристрастен към т'ва момиче...* apod. V příspěvcích jsme našli i protikladný případ, kdy uživatelé naopak chybně vložili další foném: ...*и немога да отценявам реално...*; ...*че никакво семеиство е усиновило...* apod.

V příspěvcích jsme mohli pozorovat i elizi celých slabik, např. ...*btoto sa napulno pravi...* (místo *zabtoto*); ...*taq bto ne q pusnaha...* (místo *zabto*); ...*trqbe da...* (místo *trqbvaqe da*); ...*taq e tolko glupavichka...* (místo *tolkova*); ...*a ti kyv si?*... (místo *kakyv si*; přehlédneme li, že by zde správně mělo být zájmeno *кой*); ...*kvi sa tiq...* (místo *kakvi*; přehlédneme li, že by zde správně mělo být zájmeno *кой*); ...*kat nemoi da pee de e otibla tam!!!...* (místo *kade e otibla*, zde by záleželo na tom, jakou transkripční variantu by uživatel zvolil), apod.

Jako hlavní příčinu výše uvedených jevů, vidíme snahu uživatelů zrychlit komunikaci mezi sebou. K odsouvání různých fonémů tedy dochází z ekonomických příčin, kdy se pisatelé snaží při psaní šetřit čas, ale zároveň přitom sdělit vše, co mají v úmyslu.

Jak tvrdí Michajlova, kratší slovo na obrazovce se čte mnohem rychleji a

snadněji, to je také jeden z důvodů, proč se v internetové komunikaci objevuje množství různých zkratk zaměňující slova, fráze, nebo dokonce celé věty. Je však nutné podotknout, že se nejedná o tradiční zkratky, které známe například ze slovníků a gramatik, jde o zkratky vytvořené samotnými uživateli, které se používají pouze v internetové komunikaci.³⁹

My jsme v našich příspěvcích zaregistrovali několik typů takových zkratk:

- zkratky iniciálové skládající se z počátečních písmen jednotlivých slov, např. *nz za ko bqha dopusnali oniq...*(místo **ne znam**)
- iniciálové zkratky anglické:
 - **LOL** (Laughing Out Loudly = *směji se nahlas*), např. *lol olele maiko...*; *...loll mnogo psuva samo kaza che...* apod.
 - **OMG** (Oh My God = *můj Bože*), např. *...omg тази дали е 4uvala за талант...*; *... OMG коq си ти бе...* apod.
 - **ROFL** (Roling on Floor Laughing = *válím se smíchy [po zemi]*), např. *...kat ma карабе да хода на народни танци (rofl)...*; nebo: *...(rofl)...*; aniž by k tomu uživatel cokoli dopsal
 - **STFU** (vulgární zkratka Shut The Fuck Up = zavřít pusy), např. *...S.T.F.U. , хайде млъквай и да те няма ...*
 - **WTF** (vulgární zkratka What The Fuck = uživatel se něčemu silně udivuje), např. *...wtf...*, aniž by k tomu uživatel cokoli dopsal
- zkratky podle fonetické výslovnosti
 - **MNG** (od *mного*), např. *...MNG е красива и умна...*; *...и мен мнз ме дразни...* apod.
 - **PLZ** (od anglického *please* = *prosím*), v příspěvcích jsme se setkali hlavně s její obdobou **PLS**, např. *...Kak се казвабе pesenta PLS kajete бте сум ви мн благодарна...*
- zkratky utvořené z prvních dvou nebo tří písmen určitého slova, ty byly

³⁹ МИХАЙЛОВА, Надежда: *ИНТЕРНЕТ - МИНИМИЗАЦИЯ НА ЕЗИКА*. LiterNet, 10.08.2000, № 8 (9), <http://litenet.bg/publish/nimihailova/inet.htm> 12. 6. 2012.

v našem excerpovaném materiálu nejčastější:

- **br** (od *bravo*), např. ... *huuubavo pee, br...*
- **dr** (od *drugo, drug*), např. ...*kato vidi tolkova xora e savsem dr...*; ...*nau4i se da peesh i dr pat moje i da te odobrqt...*
- **int** (od *interesuvam* apod.), např. ...*az kadeto ne se int ot muzika mn znam 4e...*
- **mn** (od *mnogo*), např. ...*mn e grozno momi4e da psuvaa...*; ...*mn si sladka...* apod. Také jsme se setkali se zkratkou **mno**, např. ...*posle na pripeva stana mno interesno...*
- **tr** (od *trqbva*), např. ...*tr da se kazva, shtoto...*
- **vr** (od *vreme*), např. ...*ako pees i ti tolkova vr i ti kajat che...*
- **vs** (od *vsichko, vsichki* apod.), např. ...*sas vs dr da se beshe zaqla ama to4no s nego...*; ...*vs sa super unikalni...* apod.
- **zn** (od *znachenie*), např. ...*vseki go znae i nqma zn dali si pevec ili muzikant...*

V textech se objevovaly i běžně užívané zkratky, např. **m.e.** (*moectm*, v češtině *to je(st)*), **u m.n.** (*u maka namatъk*, v češtině *a tak dále*), **P.S.** (*post scriptum*, „*след написаното*“, česky „*po napsání*“) a další oficiální zkratky, např. **BG** (jako mezinárodní označení pro Bulharsko), např. ...*nqkakvo si predavane i to v bg...*; **TV** (od *televiziq*), např. ...*gledah v4era po TV mnogo smeбno bebe...* apod.

Další výrazný jev, který jsme ve zkoumaném materiálu zaznamenali, byla asimilace, neboli spodoba znělosti v různých částech slov. Nejčastěji k ní docházelo u hlásek [Ѣ] a [В], např. ...*kakvo izopбto pravi tam...* (místo *izobбto*); ...*jurito v slu4eq e apsolutno pravo...* (místo *absolutno*); ...*na tfa momiche...* (místo *tva*, pomineme-li, že správnou variantou je *tova*); ...*kfo znae tq...* (místo *kvo*, pomineme-li, že správnou variantou je *kakvo*); ...*zashtoo otivash ma ofca...* (místo *ovca*), apod.

Narazili jsme i na mezislovní asimilaci znělosti: ...*smelo moga da kaja 4e slaga vav Djop si4ki...* (místo *djob*); ...*sporet men vasko vasilev netrabva da e jyri...* (místo *spored men*); ...*ded gi kaza...* (místo *det*, pomineme-li, že správnou variantou je *deto*). U výše uvedených příspěvků se nabízí otázka, zda jsou pravidla pravopisu porušována záměrně, na základě jakési recese, nebo se skutečně jedná o uživatelskou neznalost

pravopisu.

V našem materiálu jsme mohli zaznamenat i tzv. hyperkorektnost, kdy se uživatelé ve snaze psát správně a dodržovat normu, dopouštěli chyb, které byly způsobené hlavně jejich nedostatečnou znalostí pravopisu. Setkali jsme se s ní především při zaměňování hlásek [o] a [u], např. ...*sigoren sam, che...* (místo *siguren*); ...*e sravnitelno izvesten cigolar...* (místo *cigular*); ...*oseti se na visokite chasti che...* (místo *useti se*); ...*mejdo drugoto...* (místo *mejdu*), apod.

Dále se objevovaly nesprávné hláskové alternace, střídání [я]/[e], např. ...*4e jurito e umrelo e prava...*; ...*te sa nomer 1 i trebva da...*; ...*ako ne ti pukashe nemashe da kazwash...*; ...*verno e koi pa sa tolko dobrite pevci...*; ...*i stane izvestna v cqliq svqt...*; méně i alternace [я]/[a]: ...*Мраза такива момиченца като това...*

Dalším zřetelným prohrěškem proti spisovné normě byly v námi zkoumaném materiálu redukce samohlásek v nepřízvučných slabikách. Zde je potřeba uvést, že tu hrají důležitou roli bulharská nářečí, protože zatímco u těch východních je redukce úplná, tzn. nepřízvučné široké samohlásky se silně redukují k těm úzkým – [e-и], [a-ъ], [o-y], nebo s nimi splývají, v západních nářečích je redukce omezenější a srovnatelně méně výrazná. Projevuje se u samohlásek [a] a [o], u samohlásky [e] jen zřídka.

Stupeň redukce záleží také na pozici vokálu vzhledem k přízvuku. Platí pravidlo, že čím je vokál dál od přízvuku, tím je redukce větší a zesiluje se, naopak, čím je vokál blíže k přízvuku, tím je redukce slabší.⁴⁰

Uživatelé tyto redukce promítali i do psaného projevu, např. ...*moje da stani zvezda...* (místo *da stane*); ...*ca u kazali, че neu хубаво...* (místo *nee*); ...*trabvabe da im go kaje v u4ite a ne zat scenata...* (místo *v o4ite*), zde jsme si mohli všimnout i mezislovní asimilace ve slově *zad*, o které jsme se již zmiňovali; ...*che kato utide shte stane...* (místo *otide*); ...*trqbvabe tq da pobedi prostu...* (místo *prosto*); ...*da se vzeme da se 4ui kolko e...* (místo *da se 4ue*); ...*sha kajish 4e te kato sa zapo4vali...* (místo *shte kajesh*). Zde si můžeme všimnout i fonetické proměny futurové částice *ще*. V příspěvcích jsme narazili i na další fonetické tvary této částice, např. ...*kat 6e gi psuva...*; ...*she otida drugata godina...* (v těchto dvou příspěvcích je rozdíl pouze v transkripci); dále: ...*shi spe4elish edin...* (ve smyslu [шъ]), nebo již uvedená forma:

⁴⁰ БОЯДЖИЕВ, Тодор и кол.: *ФОНЕТИКА: ГРАМАТИКА НА СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК 1*. София 1998, s. 37.

...*sha doida dr godina i sha pobeda...* apod.

Pronikání mluvenosti jsme mohli zaznamenat i u familiární částice *be*. Poměrně často jsme ji v příspěvcích spatřovali ve formě *we*, popř. *ve*, např. ...*bravo we...*; ...*mi da we koi e...* apod. Lze to přisuzovat faktu, že zuboretná souhláska [v] se vyslovuje snadněji nežli bilabiální, neboli obouretná souhláska [b], proto zde dochází k záměně, která se projevuje i v psaném projevu uživatelů.

Do této kategorie patří i nespisovné fonetické formy krátkých tvarů osobních zájmen, např. ...*ybu ma...* (místo *ybu me*); ...*deto sa kal4ibe...* (místo *se kal4ebe*); ...*ama xi4 ta nqma...* (místo *te nqma*); ...*kvo ca razpeva kamo...* (místo *ce razpeva*); ...*che da ta ocenqva...* (místo *da te ocenqva*), apod.

Jak tvrdí Jandová, účastníci internetové komunikace se snaží ve svých příspěvcích napodobit mluvenou řeč i s její zvukovou stránkou,⁴¹ to platilo i pro námi sledované účastníky vybraných diskusních fór. Mohli jsme tedy často spatřit redukované tvary slov, jako např. ...*kvot i da si govorim...* (místo *kakvoto*); ...*q glei kva e sladka...* (místo *gledai*); ...*po4na da pei hubo ama...* (místo *hubavo*); u tohoto adverbia jsme se setkali i s další zkrácenou formou: ...*xyby um go kaza...*; kromě toho, že se zde mísí latinka s cyrilicí, si můžeme všimnout, že na konci slova došlo i k redukci. Setkali jsme se dokonce i s ještě větším zkrácením tohoto příslovce, a to: ...*momicheto noo huu si pee...* (místo *mного hubavo*); zde vidíme jasný příznak mluvené řeči, která se v písemném projevu uživatelů projevuje maximálním krácením slov nerespektující normu.

Další adverbium, které pisatelé často zkracovali a psali jej tak, jak jej v hovorové řeči vyslovují, bylo příslovce *sega*: ...*E sq neznam za kvo obwini...*; ...*sq ako bqha i kazali da...*; ...*hodi da reveb sq i da si misli6 4e...* apod. Hojně se tento jev vyskytoval u pronomin, např. ...*няква мърла ще ги нарежда така...* (místo *някаква*); ...*nikwa zabelejka ne i naprai...*; ...*в горния диапазон я няма никава...* (místo *nikakva, никаква*); ...*mislqt si 4e imat nqkvi...* (místo *nqkakvi*).

Časté hláskoslovné změny jsme zaznamenali i u slova *kakvo*. Uživatelé jej nejednou zkracovali na pouhé *kvo*, nebo dokonce *ko*, např. ...*ne znam kvo iskate ot...*; ...*kvo vi haresva v taq...*; ...*tu za kvo reveu kato ne tu nuka...*; ...*ko tu e pravoto?...*; ...*ko razbura moy...*; ...*za ko bqha dopusnali...* A opět jsme se zde setkali s případem,

⁴¹ JANDOVÁ, Eva a kol.: *Čeština...*, s. 90.

kdy uživatelé použili apostrof: *К'во си се наकोошилел такъв...*; *К'во те радва е...* apod.

Síla mluveného slova a jeho pronikání do psaného projevu byla někdy tak velká, že jsme v příspěvcích mohli spatřit i více výše uvedených jevů v jednom slově, zaznamenali jsme to u ukazovacích pronomín, např. *...тъс невица се праи...* (místo *тази*). Zde došlo jak k odsunutí vokálu [и], tak k redukci [а-ъ] a navíc se asimilovala hláska [з]. Dále u zájmena *тези*, např. *...tes napravo ne gi razbrah...*, kde došlo opět jak k odsunutí vokálu [и], tak k spodobě znělosti hlásky [z], nebo *...kaf e toq...* (místo *какъв*), kde odpadla první slabika *ка* a koncové *v* podlešlo asimilaci.

Přesto, že v příspěvcích docházelo k častým fonetickým změnám, na některých místech šlo pouze o překlepy, např. *...raya beshe mn po dobra ot...* (místo *taya*); *...ami razrtevala se e...* (místo *razrevala*); *...bravo moniche...* (místo *momiche*); *...не го казвам заради държанието ти след изпълнението...* (místo *казвам*); *...аз рик милсг 4е...* (místo *mislq*), apod.

Co se týče pravopisných chyb, poměrně často jsme je mohli zaznamenat v podobě psaní velkých a malých písmen, a to především u vlastních jmen, např. *...s muzika se zanimava a ne znae vasko vasilev...*; *...natasha bedingfield...*; *...ne znaq v bulgaria...* apod. Tento jev může být způsoben buď nedostatečnou znalostí tohoto pravopisného pravidla, nebo se může jednat opět o snahu rychlejšího psaní, kdy si pisatel ušetří čas tím, že nepoužije klávesu *Shift* pro velké písmeno.

Naopak jsme ale mohli zaznamenat velká písmena tam, kde to nebylo potřeba, např. *...sa **B**algarskite pevici...*; *...Съгласен съм с **М**омичето...*; *...заради ей такива Селски "изяви"...*; *...от Lichen opit го знам...*; *...Ми **Н**али за тва са **Ж**ури да **О**ценяват...* apod. Tady se však nabízí možnost, že tím uživatel chtěl dodat určitému slovu důraz.

Pisatelé také občas zaměňovali prepozice, kdy místo *със* napsali pouze *с*, např. *...с самочувствие...* (místo *със*); *...uspeh s spe4elvaneto dogodina na x-factor...*; a neřídili se tak pravidlem, že pokud následující slovo začíná hláskou [c] nebo [з], píše se delší varianta. Naopak jsme se ale setkali i s případy, kdy uživatelé použili delší variantu tam, kde to nebylo nutné: *...vasko vasilev e cigular **vav** dvoreca...*; *...slaga **vav***

Djop si4ki... apod. Zde je pravidlem, že se delší varianta píše pouze před slovem, které začíná na souhlásku [в] nebo [ф], ve výše uvedených příspěvcích to tedy nebylo potřeba.

Dále jsme si všimli častého zaměňování hlásek [и] a [й] mezi příspěvky, které byly psány cyrilicí, např. *...Някой хора са толкова заблудени, че...; ...не я защитавам найстина не пее мн добре...; ...я се скрии и не се прави...; nebo uživatelé nahrazovali [ѐ] za [й] a naopak, např. ...и изказванията ѝ след това не бяха на място...; ...почвайте да я обиждате и ѝ паднете на нивото...; ...Нека родителите ѝ се замислят в какво са я превърнали...* apod. Anebo v příspěvcích docházelo k zaměňování [ѐ] za [и], jak už jsme se zmínili v podkapitole o transkripci, např. *...с такъв груб речник, не и отива...; ...сигурно майка и баща и са и казали...* apod.

Pouze v jednom příspěvku jsme zaznamenali chybějící spojovník v komparativu přídavného jména: *...te sa po golemi ot tebe...* (místo *po-golemi*).

Jako zajímavost bychom na závěr uvedli, že ačkoli nebyl pravopis pro mnohé uživatele a jejich vyjádření se v diskusích prioritním, našli se i tací, kteří pravopis naopak považovali za znak vzdělanosti a ostatním různé odchylky v příspěvcích vytýkali, nebo na základě nich zpochybňovali pravdivost samotných příspěvků, např. *...Бевици ? Не знам дали могат да паят, но ти пишеш неграмотно...; ...не Vesko a Vasko... apod. Někteří se kvůli pravopisu v diskusích i hádali: ...sh0ne- НЕ ЗНАМ СЕ ПИШЕ ТАКА!!!!!!...; ...НЕГРАМОТЕН СЕЛЯК...; ...а как се пише сбогом бе??...;* apod.

3.1.2.1 Shrnutí

V druhé části této roviny jsme si uvedli nejčastější fonologické odchylky od spisovné normy.

Jako jeden z nejfrekventovanějších jevů můžeme bezesporu označit odsouvání hlásek ve slovech. Zaznamenali jsme, že uživatelé fór nejvíce vypouštěli foném středový. Někteří pisatelé se tyto jevy snažili nahradit apostrofem, ale nebylo to pravidlem.

Uvedli jsme, že k těmto jevům docházelo převážně z ekonomických příčin, kdy

se pisatelé snažili šetřit čas při psaní, to vedlo také k odpadávání celých slabik v některých slovech. Pouze dvakrát jsme narazili na opačný případ, kdy pisatelé chybně přidali foném navíc.

Pro maximální úsporu času při psaní se v internetové komunikaci ustálily určité druhy zkratk, které se často opakovaly i v našem materiálu. V příspěvcích jsme zaznamenali nejvíce ty, které byly utvořené z prvních dvou písmen určitého slova, oblíbené byly i zkratky převzaté z angličtiny.

Dále jsme se zde zaměřili na slova, která podléhala asimilaci. Zjistili jsme, že k ní docházelo nejčastěji u hlásek [ɔ] a [ɓ], méně často pak u hlásky [ɗ].

Dalším zřetelným prohrěškem, kterého se uživatelé dopouštěli, byla tzv. hyperkorektnost, kde docházelo nejčastěji k zaměňování vokálu [u] vokálem [o].

Také jsme se zmínili o hláskových alternacích, kde jsme mohli pozorovat chybné střídání [ɣ]/[e], méně často [ɣ]/[a].

Velkou skupinu tvořily redukce v nepřízvučných slabikách, které se v textech opakovaně objevovaly. Ukázali jsme si různé nespisovné tvary částice *me*, *be* a krátkých tvarů osobních zájmen. V důsledku redukce docházelo i k jistým zkráceninám slov, z nichž nejtypičtější bylo příslovce *hubavo*, které jsme mohli vidět v podobách *hubu* nebo dokonce *huu*. Tím se uživatelé ve svém písemném projevu ještě více blížili mluvené řeči.

V materiálu jsme důsledkem spontánního vyjadřování zaznamenali i více fonologických změn v jednom slově. Jak jsme ostatně uvedli, rychlé a spontánní vyjadřování vedlo i k řadě překlepů.

Co se týče pravopisu, poukázali jsme na časté chyby při psaní velkých a malých písmen u substantiv.

Uživatelé také často chybně zaměňovali prepozice *със* a *с*, nebo hlásky [ɨ] a [ɛ] a docházelo i k tomu, že nahrazovali hlásku [ɛ] za [ɨ] a naopak. V příspěvcích jsme přesto nezaznamenali nepochopení nebo nedorozumění na základě těchto záměn.

3.2. Gramatická rovina

V této rovině se budeme zabývat odklony od spisovné normy, které spadají do oblasti tvarosloví a uvedeme si nejčastější syntaktické jevy nebo odchylky, na které

jsme v příspěvcích narazili.

3.2.1. Morfologie

Nejprve bychom se chtěli zaměřit na slovesné časy. Co se týče těch minulých, uživatelé se ve svých příspěvcích často „omezovali“ pouze na užití aoristu, což je minulý slovesný čas vyjadřující děj, který proběhl nebo probíhal v určitém okamžiku nebo časovém úseku v minulosti a skončil před okamžikem promluvy.⁴² Zde jsme mohli často zaznamenat chybné zaměňování koncovky **-ox** za **-ax** v 1. osobě j. č. u sloves I. třídy, např. ...*четах някаде че...*; ...*dadah golqma ocenka...* apod.

Zaznamenali jsme i transpozici slovesných časů, kdy uživatel místo budoucího času použil nesprávně čas přítomný, např. ...*utre utivam tam da im pokaja...*

Velmi častým jevem v našem excerpovaném materiálu bylo také spojování slov, docházelo k tomu převážně u částic **da** a **li**, např. ...*едвали сегашните са по-тъти...*; ...*tili shte kajesh...*; ...*to ne iska date gleda...*; ...*ako beshe izbrala neshto po-lesno shtesheda se sprawi po-dobre...*; Všimli jsme si toho i u záporné částice **ne**, která by správně také měla stát zvlášť, např. ...*nemoje da gi gleda...*; ...*nz nesa pravi za men...*; ...*dori neznae koi e Vasko Vasilev...*; ...*ti dane si glux?*... Docházelo ke spojování i dalších slov, např. ...*zakvo si dobla togava...*; ...*aide molqte tova sa xora...*; ...*tovae balgaria...*; ...*stava za edinpat...*; ...*razbime Milo...*; ...*mesto da e nascenata...*; ...*Plamena izlojise...*; ...*mn sie prava...* apod. Setkali jsme se i s případy, kdy došlo k opačnému jevu, např. ... *trebva da na pravi na...* (místo *da napraví*); ...*kol ko qko gi nahrani bravo samo taka...* (místo *kolko qko*). V těchto případech se nabízí otázka, zda tu nešlo pouze o nedbalost pisatelů při rychlém psaní, jako například u příspěvku: ...*ми никог аняма д астанеш толкова известна...* (místo *никога няма да станеш*), apod.

Uživatelé dále často zapomínali na určitý člen u substantiv, např. ...*momiche pee mnogo dobre...* (místo *momicheto*); ...*Glas i ne e nishto osobeno...* (místo *Glasat* – zde by samozřejmě záleželo na tom, jakou transkripční variantu by uživatel zvolil); nebo u zájmen: ...*tova e moe mnenie...* (místo *moeto*).

⁴² GLADKOVOVÁ, Hana: *Učebnice bulharštiny I.díl*. Praha 1996, s. 109.

Protože v bulharštině téměř chybí skloňování, mimo slovosledu ve větě, je jedním z faktorů zajišťujících srozumitelnost shoda podmětu s přísudkem. Ten se ale v některých příspěvcích neshodoval, např. ...*журито е наистина ми сметани...* (místo *е сметано*); ...*kat nemojete da peete pone nedeite sa izlaga...* (místo *izlagate*); ...*jurito nestavat za ništo...* (místo *jurito nestava*), apod.

Uživatelé také vynechávali částici *da* (část infinitivu): ...*niama edna godina v balgaria koiato jivee...* (místo *da jivee*); ...*kvo tolkos pluetе momi4eto nemoa razbera...* (místo *nemoga da razbera*), apod. Nebo naopak chyběla druhá část infinitivní konstrukce: ...*shtom тази година не са те приели значи и другата нѣма да те!*... (místo *da te priemат*). V jednom příspěvku jsme si všimli i chybějící části přísudku: ...*kat nemoje da pee kude trugnala...* (místo *kude e trugnala*). Z kontextu však bylo poznat, co měl uživatel v úmyslu sdělit.

Všimli jsme si, že se v textech chybovalo i v koncovkách slovesných, kdy se k verbům v 1. os. mn. čísla spadající do I. a II. třídy, přidávala koncovka *–me*, např. ...*da cheteme takiva...*; ...*moje samo da si mislime...*; ...*govorime takiva neshta che...* apod.

Zde bychom se ještě chtěli zmínit o důležité roli různých částic v našem materiálu. Nejčastěji jsme mohli narazit na tzv. částice zesilující, které obvykle zesilují význam ukazovacích zájmen, např. *ми, ми ми, ти*, apod. Hojně se také vyskytovaly částice *ама, пък*, nebo *че*, které dodávaly emocionální zabarvení samotné výpovědi a určitou familiárnost.

V našem excerpovaném materiálu jsme také často naráželi na zesilující částice, které se používaly při oslovení, byly jimi např. *бе, а бе, брей, ле, леле, ма* apod. Tyto částice v češtině nemají své protějšky.⁴³

3.2.1.1 Shrnutí

V první části roviny gramatické jsme si uvedli nejčastější morfologické jevy, které vybočovaly ze spisovné normy.

Uživatelé často nesprávně zaměňovali koncovky minulého času (aoristu) a vlivem mluvenosti dokonce i samotné časy.

⁴³ KUFNEROVÁ, Zlata: *Stručná mluvnice bulharštiny*. Praha 1990, s. 243–245.

Dalším zřetelným prohrěškem pisatelů bylo i spojování slov, zejména částic. Méně často se vyskytoval i opačný jev. Zde jsme však podotkli, že mohlo jít o nedbalost důsledkem rychlého psaní.

Uživatelé také poměrně často zapomínali na určitý člen u substantiv, nebo nedodržovali shodu podmětu s přísudkem.

Dále jsme si mohli všimnout, že docházelo k vynechávání částí infinitivní konstrukce (tj. částice *da* + určitý tvar přítomného času), nebo části přísudku. Z kontextu však bylo patrné, co tím uživatel chtěl sdělit.

Vlivem pronikání mluvenosti do psaného projevu, jsme ve zkoumaném materiálu narazili i na chybné koncovky ve slovesech.

Na konci podkapitoly jsme se zmínili i o zesilujících částicích, které se v příspěvcích opakovaně objevovaly. Zde jsme podotkli, že některé z nich nemají české protějšky.

3.2.2. Syntax

Jak jsme se zmínili již v teoretické části naší práce, příspěvky uživatelů komentující daná videa s hudební tematikou, se nejčastěji skládaly z jedné, nebo dvou vět, delší příspěvky se objevovaly méně často. Oproti tomu příspěvky k politickým článkům se více blížily diskusním fórům tak, jak je známe, tzn., že v nich můžeme vidět jistý stupeň připravenosti (což je patrné např. ze struktury textu), jejich uspořádání je logické a odpovídá tomu i syntaktická výstavba textu.⁴⁴ Proto se i v této podkapitole zaměříme hlavně na syntax prvně zmiňovaných příspěvků, kde jsme mohli pozorovat větší odklony od spisovné normy. Uvedeme si ale i typické syntaktické jevy, které jsme zde zaznamenali.

Zaměříme-li se na interpunkci, příspěvky většiny účastníků postrádaly normou vyžadující tečku na konci věty, zato byly velmi často zakončované vykřičníkem nebo otazníkem. Čárka jako interpunkční znaménko, se objevovala zřídka. V některých příspěvcích, kde se čárka objevila, to naopak nebylo potřeba, např. *...нямаш, шанс мила...; ...Кой, бил Васко Василев...* apod.

⁴⁴ JANDOVIÁ, Eva a kol.: *Čeština...*, s. 30–33.

kterých uživatelé vyjadřovali zvýšenou emocionální intenzitu nebo důraz, např. *...Въпросът трябва да бъде, ТЯ КОЯ Е?!...; ...Тая от небето ли пада???...; ...от 12 години pee?!?!?!?!?!? e tuka veche izluga!!... apod. Zde si můžeme všimnout, že uživatelé míru expresivity vyjadřovali i zmnoženými interpunkčními znaménky. Na tento jev se podrobněji zaměříme v následující rovině, rovině lexikální.*

3.2.2.1 Shrnutí

V této podkapitole jsme zkoumali skladbu vět a uvedli jsme si odchylky od spisovné normy spadající do oblasti syntaxe. Také jsme si ukázali nejčastější syntaktické jevy, na které jsme mohli v textech opakovaně narazit.

Nejprve jsme se zaměřili na interpunkci v příspěvcích, kde jsme zjistili, že ve většině případů chyběla. Věty byly poměrně často ukončené různými emotikony, nebo trojtečkou, která znázorňovala přerušovanou výpověď, nebo doznívání dané promluvy.

Dále jsme zjistili, že uživatelé upřednostňovali jednoduché věty, příspěvky se často skládaly z jednočlenných vět, nebo z větných ekvivalentů, které pisatelé navíc začínali malým písmenem.

Příspěvky poměrně často navazovaly na některé z těch předchozích, to mělo za následek, že spousta z nich začínaly spojkami. Jak jsme zmínili, hojně se objevovala i hovorová konjunkce *ama*.

Dále jsme poukázali na to, že se v našem materiálu z ekonomického hlediska hojně vyskytovala pronomina, kterými uživatelé odkazovali na již zmíněnou skutečnost.

Kromě tázacích a rozkazovacích vět, jsme na konci podkapitoly upozornili i na častý výskyt vět exklamativních vyjadřující zvýšenou emocionalitu a důraz.

3.3. Lexikální rovina

V této rovině se zaměříme na slovní zásobu účastníků fór, která byla poměrně bohatá. Zajímat se budeme převážně o expresivní výrazy, frazémy, slova cizího původu, deminutiva a další typické prvky, které spadají do oblasti lexikologie. Čerpat budeme jak z hudebních, tak z politických diskusních fór.

Během psaní se budeme opírat o *Malý česko-bulharský slovník nespisovné slovní zásoby* od Janka Báčvarova a kolektivu.⁴⁵

Nejprve se ale zaměříme na různé prostředky sémiotické inovace, pomocí kterých uživatelé nahrazovali typické rysy mluvenosti v psaném projevu.

3.3.1. Emotikony a další prostředky sémiotické inovace

V této podkapitole se budeme zabývat všemi těmi prostředky, kterými se uživatelé diskusních fór snažili nahradit své pocity, emoce, výraz tváře apod.

Jak víme, v mluvené komunikaci doprovázejí naše verbální sdělení prostředky, které jsou realizované jak ve zvukovém kanálu, tak v kanálu vizuálním. Vizuální kanál je zapojen v komunikaci tváří v tvář, takže účastníci komunikace na sebe vidí a mohou tak vzájemně sledovat svá gesta, mimiku, postoj či pohyb těla toho druhého. V komunikaci nejen na diskusních fórech to není možné, proto se v tomto prostředí ustálily jisté způsoby psaní, které dokáží chybějící neverbální a paraverbální prostředky zcela, nebo alespoň částečně nahradit.⁴⁶ Těmito prostředky jsou hlavně:

- grafické zvýraznění textu (např. psaní velkými písmeny)
- zmnožování hlásek a znaků
- emotikony

Se všemi těmito jevy jsme se v příspěvcích opakovaně setkávali. Uživatelé poměrně často používali velká písmena ve snaze zdůraznit obsah příspěvku, nebo poukázat na zvýšený tón hlasu, např. *...nqma nishto obshto s TOZI GLAS...; ...e skapano jurito TOVA MOMI4E PEE PERFEKTNO tova 4e...; ...za men tq GLAS NQMA...; ...moito mommi4e NE MOJE6 DA PEEE6...; ...БОЖЕЕЕ!! Тяя явно има сериозно повреден слух... apod. Zde si můžeme všimnout i opakování neboli zmnožování některých hlásek. Tento jev se v našem excerpovaném textu objevoval poměrně často, uživatelé pomocí něj vyjadřovali míru expresivity. Zmnožovaly se jak vokály koncové, např. *...xaaa... naistinaa v gorniq ee mn zlee...; ...Bravooo Bravooo :-D:-D:-D na**

⁴⁵ BĂČVAROV, Janko a kol.: *Malý česko-bulharský slovník nespisovné slovní zásoby*. Sofie 2010.

⁴⁶ JANDOVA, Eva a kol.: *Čeština...*, s. 35.

momí4etoo...; ...teq shtoo napraiha taka...; ...neznam za jurito oba4e ti si SUPER ZLEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE!!!!!!...; tak vokály uprostřed slov, např. ...i to brooooooooootalno tupa...; Tento jev jsme zaznamenali i u konsonant, které se opět množovaly jak na konci, tak uprostřed slov, ale i na jejich začátku, např. ...mami4kata immmmmmmmmmmmmmm...; ...И БЕ ОЦЕНЕН ПППЕРФЕКТНО...; ...ОСТАНА ДА МИСЛЯ 4Е HE66666ТО НАМИРИСВА... Zmnožovala se také interpunkční znaménka, jak už jsme zmínili v předešlé rovině, např. ...a ti kyv si ????...; ...moje da dade to4en otgovor!!!!!!!!!!...; ...4e ne go znae!"?!?!?!?!?!?!?!?!?!...; tečky na konci vět, např. ...mojebe da i dadat bans.....; ...ima nqkwo razdelqne spored men..... a také například částice: ...HE HE HE HE... apod.

Míra expresivity se odrážela i v častém používání citoslovcí, která se také většinou množovala, např. ...hahahahahahahahaha...; ...eeyyy...; ...Пууууу...; ...AUUUU...; ...axaxax... apod.

Jak uvádí Jandová, jedním z důvodů množování je ten, že se jím vystihuje zvuková stránka výpovědi, čímž text nabývá mluveného charakteru.⁴⁷ Může tu ale jít i o uživatelskou snahu zaujmout ostatní účastníky diskuse.

Typické byly i různé hry s textem v podobě střídání velkých a malých písmen, množování a používání nuly místo vokálu *o*, např. ...a tti pqLLa Lli ssi tta k0mmenttirrashh ? misLLq chhi ii tti nne ssi nik0qq za dda Occennqwashh kak ppe !!...; ...oooOoooOooOooooCmpo...; ...qkoOoOo... apod. I zde se dá předpokládat, že se uživatelé snažili tímto způsobem upoutat pozornost ostatních.

Důležitou roli v diskusích hrály emotikony, neboli hovorově smajlíky, které byly součástí téměř každého příspěvku.

Emotikony (z anglického výrazu *emoticons*, který vznikl ze slov *emotional icons* = emoce + obrázek)⁴⁸ jsou jazykové prostředky virtuální komunikace, které umožňují vyjádřit uživatelské emoce pomocí grafických prvků jazyka.⁴⁹

V současné internetové komunikaci rozlišujeme dva typy emotikonů:

1. Emotikony textové

- ty jsou tvořeny postupným psaním znaků jako součást psaného textu.

⁴⁷ Tamtéž, s. 137.

⁴⁸ Tamtéž, s. 37.

⁴⁹ ŠMAHEL, David: *Psychologie...*, s. 133.

Nejznámější z nich jsou např.:

- :-) uživatel se směje, je sarkastický, nebo si dělá legraci
- ;-) uživatel vtipkuje, nebo flirtuje
- :-D uživatel se směje nahlas
- :-(uživatel je z něčeho smutný, nebo jej něco mrzí
- :´-(uživatel pláče
- :-* uživatel posílá polibek
- :-o uživatel se něčemu udivuje apod.

Jak si můžeme všimnout, textové emotikony, které vyjadřují jak kladné, tak záporné emoce, se nejčastěji skládají z interpunkčních znamének a dalších znaků, ty pak tvoří části obličejů - oči, nos a ústa. Někdy se však můžeme setkat i s variantou bez nosu, tedy :), :*, apod., a to z důvodu úspory času. Můžeme ale narazit i na opačný jev, kdy se počet závorek znásobí v důsledku vyjádření větší expresivity, např. :-))))), :-((((apod.

2. Emotikony grafické, obrázkové

- to jsou kreslené, často animované obrázky, které si uživatelé mohou vybrat z nabídky na obrazovce a vložit je na kterékoli místo v jejich příspěvku.⁵⁰ Tyto emotikony vyjadřují opět kladné i záporné emoce, nejznámější z nich jsou ty základní ☺ a ☹, existuje však celá řada dalších.

Čmejková vidí smajlík jako zástupný symbol a index autorova rozpoložení.⁵¹ Můžeme tvrdit, že jde i o jistý druh zkratky, v diskusích jsme totiž zaznamenali samotné emotikony namísto odpovědi nebo komentáře k předešlému příspěvku.

Ve fórech se často objevovaly i různé obrázky vyjadřující nějakou činnost, např. poklona, zvednutí palce nahoru apod.

Zmnožování, o kterém jsme před chvílí psali, se vyskytovalo i u emotikonů, např. ...*ama juritooo nqma vkus za peeneto ;-);-):-D...*

⁵⁰ Tamtéž, s. 37, 251 a 252.

⁵¹ ČMEJKOVÁ, Světa: *E-čeština*. Čeština doma a ve světě XIV, 2006, s. 4.

3.3.2. Lexikální jevy

V této podkapitole si představíme nejčastější lexikální jevy a specifika, na které jsme v diskusích narazili.

Než tak učiníme, chtěli bychom se krátce zmínit o termínu *disinhibice*, který v komunikaci vyjadřuje odložení zábran a skrupulí, ztrátu nebo překonání nesmělosti a ostychu, a kde v krajních případech může docházet i k obcházení různých tabu a zákazů.⁵²

Jedním z důsledků *disinhibice*, který jsme v našem excerpovaném textu mohli pozorovat, byl častý výskyt expresivních výrazů, a to jak kladně, tak záporně zabarvených.

Mezi ty záporně zabarvené patřily například vulgarismy, kterých se uživatelé v příspěvcích nezdráhali, např. ...*koito samo znae da si varti „gaza“*...; ...*Shi spe4elish edin hui*...; ...*bahti bokluka axxaaxax*... apod. Narazili jsme i na anglické vulgarismy, jako jsou *fuck*, *shit*, *bitch* apod., z nichž některé byly zapsané foneticky, např. ...*Мадафакка*... Často se objevovalo i hanlivé *loser*.

Někdy se uživatelé snažili vyhnout celému znění vulgarismu a uchýlili se k eufemizaci, tzn., že některá písmena nahradili hvězdičkou, tečkou, nebo horními uvozovkami, např. ...*be ti e*** p**** maina ma*...; ...*Тъна Си Ма Ку.во*...; ...*точно обратното е да варви в на маика си пу''''''''''a* apod. Hvězdička se ve vulgarismech objevovala ale i v případě, že žádné písmenko vulgárního výrazu nenahradila, např. ...*p*utkata zaspala*...; Důvodem používání tečky nebo hvězdičky by mohla být obezřetnost před vymazáním příspěvku administrátorem diskuse, který na to v tomto případě má právo.

Dále se v našem materiálu objevila řada hanlivých slov, jako jsou například *pikla*, *kifla* (nespisovný výraz pro slepici), *marsha*, *ligla*, *drisla*, *krava*, *patka*, *shmatka* (od hovorového verba *shmatkam* = toulat se, chodit bez cíle) – všechny tyto výrazy sloužily pro označení *hloupé ženy*; dále *pedal* (hanlivé označení pro homosexuála), *тиквоци* (od *тиква* = dýně, ve smyslu hloupý), *тънаци*, *тънанар*, *тънунгер* (od adjektiva *тън* = hloupý), *гнилоч* apod.

Disinhibice však má v internetové komunikaci i pozitivní důsledky, diskutující často používali například deminutiva a familiární výrazy, např. ...*mного ogranicheno*

⁵² VYBÍRAL, Zbyněk: *Psychologie komunikace*. Praha 2009, s. 272.

devoicheto...; ... sa si кифлички...; ...Da ti imat samochuvstviето skupa...; ...много повече от теб е миличка...; ...Яко е проста милата... apod. Ve většině případů však šlo o ironii, jako například v příspěvku: ...Толкова е възпитана .. :))...

Již jsme se zmínili o výskytu anglických vulgarismů. Ve zkoumaném materiálu jsme narazili i na další anglické výrazy, které uživatelé ponechávali buď v původním stavu, např. *...yes be...; ...изложи се на MAX...; ...ako ima net da vidi v google...; ...BRO TI MAI SI GLUH...; ...i guess!?? He ѝ пукало за X-Factor...; ...sexy e...; ...emi extra si napravо...; ...easy A?...; ...pff taq super tyraa ee...; ...Mega zle e...; nebo je zapisovali podle fonetické výslovnosti, např. *...Вярно че прави прави шоу, но замислете се малко...; ...Предпочитам теб отколкото Дончо бейби...; ...kak se kazva presenta plis ?????... apod.**

Vliv angličtiny jsme mohli pozorovat i v těchto výrazech: *...povecheto ot tqh daje bledneq pred jurito v americanskiq xfactor...; ...izlagation...; ...iee tfa veche e 1 sedmica v topa...; ...taq q poznavam , facebooka i e...; ze kterých uživatelé tvořili buď pseudoanglicismy, nebo je pobulharšovali.*

V příspěvcích se objevovaly i anglické zkratky, o kterých jsme se zmiňovali již v rovině fonologické, nebo celá slovní spojení, např. *...beat for fun...*

V komentářích k politickým článkům jsme narazili i na turcismy, např. *...България е на това дередже...; ...ae сектир оттукa бе...; ...евали ти правя...; ...aman ot hora sys samochuwstwie a bez nikwi glasowi danni... apod.*

Poměrně výrazným lexikální jevem byly různé frazémy, např. *...Голема чупка в кръста !!...; ...Taq v 4as li e?...; ...Големо лизане на подметки...; ...и ще му потърси сметка!!!!...; ...nqta da se lovime za gibite...; ...да му правиш мили очи...; ...че ви подпали чергицата...; ...и не се знае какви кашии ще разбърка...; ...ще дръпне някой и друг турски гласец...; ...Много и знае устата...; ...да запее съвсем други песни...; ...Определено ти хлопа дъската..; ...яла е от торбата с шегите ...; ...никой не те бръсне за слива вече... apod.*

V příspěvcích jsme narazili i na četná přirovnání, např. *...всички политически отренки се нахвърлиха в тях като лешояди на мърша...; ...Лошо е да имаш самочувствие като Еверест и покритие като Марианската падина...; ...тъп като галош...; ...trugnala da psuva kato karisarka...; ...и са като циркови трупи...; ...като КАТИЛ си...; ...идеята на комунизма живее в него, като тиква на равно*

поле... apod.

Na dvou místech jsme zaznamenali dokonce pořekadla: *...ima edna pygovorka : Na kriva raketa i kosmosa i pre4i .. ; -)...*; *...Гроздето става кисело, катo не можеш да го стигнеш...*

Jak vidíme, uživatelé často používali hovorové výrazy, které jsou typické spíše pro mluvenou podobu jazyka,⁵³ zde uvádíme další, na které jsme v příspěvcích narazili: *xich* (ani náhodou, vůbec); *куха леѝка* (velmi hloupý člověk); *gotin, qk, jestok* (výborný, skvělý); *razkaraha te* (obořit se na někoho); *ne ti puka* (je ti to jedno); *kefq se* (libovat si, užívat si); *naduta* (nafoukaná); *нич* (desémantizované oslovení, podobně jako například v češtině poměrně rozšířené *ty vole*); *бая* (hodně, velké množství); *пасмина* (chátra, sebranka); *лумпени* (lotři, ničemové); *мижитурка* (zbabělec); *будала* (hlupák); *прецакам* (převést, podvést někoho); *джиткам* (okounět, zevlovat); *фаѝда* (užitek); *далавераджия* (podvodník); *баламосвам* (balamutit); *просеика тояга* (*стигна до просеика тояга* = upadnout do bídy); *има си хас* (samozřejmě, ovšem); *ибрикчия* (lichotník); *кьорав* (slepý); *кофти* (*кофти човек* = lump, mizera, *нецата са кофти* = je to problematické); *лапе* (malé dítě, usmrkanec); *ра4а* (spuchlina, nesportovní člověk) a další.

3.3.2.1 Shrnutí

Dalo by se říci, že jsme v lexikální rovině našli nejzajímavější a zároveň nejbohatší materiál ke zkoumání.

V první části jsme si ukázali nejčastější prostředky, které sloužily jako substituce emocí a pocitů diskutujících. Mezi tyto prostředky patřily hlavně různé grafické úpravy textů, zmnožování písmen a v neposlední řadě emotikony. Tyto grafické symboly byly mezi uživateli velice oblíbené, objevovaly se téměř v každém jejich příspěvku.

V druhé části této roviny jsme se zaměřili na nejčastější lexikální jevy, na které jsme opakovaně v textech narazili.

Velkou skupinu tvořily expresivní výrazy, a to jak kladně, tak záporně zabarvené. Jak jsme se zmínili v úvodu, jednou z příčin častého výskytu expresiv je

⁵³ JANDOVA, Eva a kol.: *Čeština...*, s. 103.

disinhibice účastníků, kteří v diskusích často odhazovali zábrany.

Mezi záporně zabarvená expresiva jsme si uvedli vulgární a hanlivé výrazy, mezi nimiž jsme zaregistrovali i některé anglické.

Na druhou stranu jsme v příspěvcích zaznamenali i různá familiární oslovení a deminutiva, ta však byla myšlena ve většině případů ironicky.

Anglické výrazy se objevovaly v hojné míře, uživatelé je buď ponechávali v původním stavu, nebo je foneticky přepisovali. Zaregistrovali jsme i tzv. pseudoanglicismy.

V textech jsme však nezaznamenali pouze vliv angličtiny, ale i turečtiny.

Dále se ve zkoumaném materiálu v hojné míře vyskytovaly frazeologismy a poukázali jsme i na různá pořekadla a přirovnání, která svědčila o bohaté fantazii diskutujících.

V neposlední řadě jsme si také uvedli hovorové výrazy, které se v textech poměrně často opakovaly.

4. Závěr

Cílem naší bakalářské práce bylo analyzovat současnou bulharštinu v internetové komunikaci. Učinili jsme tak na základě vybraných příspěvků z diskusních fór týkajících se jak hudební, tak politické tematiky.

Práci jsme rozdělili na dvě hlavní části – teoretickou a praktickou. V teoretické části jsme si představili typické rysy současné internetové komunikace, jako jsou prolínání mluvenosti a psanosti, protože jak jsme již uvedli, ačkoli je text diskusí produkován písemnou formou, z hlediska jazykového vykazuje řadu rysů a prvků mluvené řeči. Tento fakt pak může být příčinou výskytu různých nespisovných jevů v jazyce apod.

V praktické části jsme se pak věnovali právě těmto prvkům a příspěvky jsme analyzovali ve třech rovinách - fonologické, gramatické, která zahrnovala jak morfologii, tak syntax, a konečně lexikální.

Na začátku každé roviny jsme si stručně nastínili, na co se v ní zaměříme a poté jsme přešli k samotné analýze. Nejdříve jsme si uvedli určitý jev, na který jsme v příspěvcích narazili a poté si jej ukázali na konkrétním příkladu. Pro přehlednost a lepší orientaci jsme všechny příklady uváděli v kurzívě. Na konci každé roviny jsme pak stručně shrnuli všechny nově objevené poznatky.

Abychom předešli případnému nepochopení příspěvků, které jsme uváděli jako příklady, zaměřili jsme se na začátku praktické roviny nejdříve na transkripci a na způsob, jakým účastníci fór transkribovali cyrilici do latinky. Ve fonologické rovině jsme se poté zaměřili na všechny odchylky od normy spadající do oblasti hláskosloví a zjistili jsme, že nejčastějším prohřeškem proti normě bylo odsouvání fonémů, ke kterému docházelo ve všech částech slova. U každého prvku, který v textech nepodléhal normě, jsme se snažili vysvětlit, co bylo příčinou jeho výskytu. Zde jsme dospěli k závěru, že k tomuto jevu docházelo především proto, že se účastníci diskusí snažili napodobit zvukovou stránku mluvené řeči, kde mnohdy právě k vypouštění různých hlásek dochází. Navíc tím uživatelé šetřili čas při psaní. Jedním z důvodů častých pravopisných chyb však byla i nedbalost pisatelů, kteří se snažili o co nejrychlejší vyjádření.

V rovině gramatické jsme se zabývali jak tvaroslovím, tak syntaxí. Co se týče

morfologické části, dalo by se říci, že jsme zde zaznamenali o něco méně prohřešků proti spisovné normě. Mohli bychom to přisuzovat faktu, že je bulharský jazyk o poznání „chudší“, co se týče například deklinace, ve srovnání s jinými jihoslovanskými jazyky, mezi něž patří například chorvatština, která disponuje sedmi pády. Tím nám odpadla možnost zkoumat například různé odchylky v pádových koncovkách apod., ke kterým by mohlo vlivem hovorovosti docházet. Nicméně jsme i zde poukázali na některé odchylky, z nichž byla tou nejčastější spojování částic s dalšími slovními druhy, v syntaktické části to pak byla nesprávná nebo chybějící interpunkce, věty začínající spojkami a další.

Lexikální rovina nám oproti té předešlé poskytla poměrně bohatý materiál ke zkoumání. V příspěvcích uživatelů se velmi často objevovaly různé expresivní výrazy, deminutiva, frazeologismy, hovorové výrazy apod. Patrný byl i vliv angličtiny a z části turečtiny. V této rovině jsme si také představili různé prvky, kterými se uživatelé snažili zachytit své emoce, mezi nejoblíbenější lze nepochybně považovat smajlíky, které se v textech vyskytovaly velmi často.

Jak už jsme uvedli, v této práci vycházíme z příspěvků s hudební, ale i politickou tematikou. Pokud bychom se na tyto dvě oblasti podívali komparačně, příspěvky k článkům týkající se politiky, byly o poznání odlišnější. Přestože také vykazovaly určitou hru se slovy, různé pravopisné odchylky a místy i vulgárnější výrazy, nevyskytovalo se v nich tolik pravopisných chyb, jako tomu bylo u příspěvků k videím s hudební tematikou. Jakoby tito uživatelé chápali svůj projev jako veřejný a nechtěli se prezentovat neznalostí pravopisu, čímž by hodnota jejich příspěvku mohla klesnout. Jak jsme také uvedli, ze samotných příspěvků bylo patrné, že jsou uživatelé starší věkové kategorie, což mohlo mít na styl jejich projevu také určitý vliv. Z těchto důvodů jsme ve fonologické a gramatické rovině čerpali hlavně z komentářů k videím týkající se hudby. Uživatelé zde často rezignovali na pravopisná pravidla a jejich příspěvky vykazovaly řadu odchylek od normy. V lexikální rovině jsme pak čerpali z obou zmíněných oblastí.

Závěrem bychom mohli tvrdit, že se nám zde naskytl vcelku zajímavý materiál ke zkoumání. Analýzou bylo dokázáno, že bulharská internetová komunikace, tedy diskusní fóra, vykazují řadu odchylek od normy a také by se dalo říci, že se nám potvrdily všechny jazykové jevy, o kterých jsme mluvili v teoretické části.

5. Резюме

В настоящата бакалавърска работа анализираме съвременния български език в интернет комуникацията. За тази цел използваме езиков материал от форуми с музикална и политическа тематика.

Работата се състои от две главни части – теоретична и практическа част. В първата част общо разглеждаме интернет комуникацията като един от големите феномени в съвременното ни. Посочваме и типичните явления, които са характерни за този вид комуникация, напр. проникването на говорими елементи в писмения текст, което естествено води до появата на различни некнижовни явления в езика.

Във втората, практическата част на работата, се занимаваме именно с тези езикови явления и анализираме избраните изказвания от дискуссионните форуми на три езикови равнища – фонологично, граматично (морфология и синтаксис) и лексикално.

Тъй като много от коментарите във форумите са написани на латиница, на фонологично равнище най-напред обръщаме внимание на транскрипцията и начина, по който потребителите изписват азбуката на латиница. Тук установяваме, че освен букви можем в думите да срещнем и числа, заместващи някои от буквите, което се дължи на влиянието на английския език, в който този начин на писане в интернет комуникацията е доста често срещан. Във фонологичната част се фокусираме и върху отклоненията от нормата, които се отнасят до *фонетиката*. Тук откриваме, че най-честата грешка, която участниците във форумите допускат, е изпадане на фонемите, което може да се появи във всички части на думата. Това явление се дължи на езиковата икономия, породена от стремежа на потребителите максимално бързо да споделят мислите си. Тук забелязваме и други отклонения от нормата, като например уподобяване по звучност, редукция на гласните, редуване на някои фонемите и т.н.

На граматично равнище изследваме от една страна морфологичните, а от друга синтактичните явления, които се наблюдават в изследвания езиков материал. За разлика от фонологичната част, тук не забелязваме толкова голям брой отклонения. Това може да се дължи на факта, че българският език в сравнение с останалите южнославянски езици, като например хърватския, няма до такава степен развита деклинация, където бихме могли да следим промените в

падежните окончания и т.н. Към морфологичните отклонения от нормата спада присъединяването на частици към останалите думи. В синтактично отношение най-често се срещаме с неправилна или липсваща пунктуация, изречения, започващи със съюзи и др.

На лексикално равнище анализираме лексикалния запас на писателите, който представлява един изключително богат материал за изследване. В екцерпирания текст забелязваме значителен брой експресивни изрази, умалителни имена, фразеологизми или фразеологични съчетания, разговорни изрази и т.н. Забелязва се и влиянието на английския и по-малко на турския език. Стремежът ни в тази част също така е да представим и различни елементи, с които потребителите се опитват да покажат емоциите си на останалите участници в комуникацията. Сред най-популярните може да посочим емотиконите, които се появяват почти във всяко изказване.

Както споменахме в началото, обект на нашето изследване бяха дискуссионните форуми, в които става дума от една страна за коментари на видеозаписи с музикална тематика, а от друга - за коментари на статии по актуални политически теми в България. Тези видове форуми избрахме, защото както музиката, така и политиката в повечето случаи предизвикват някакви емоции, които потребителите искат да споделят с останалите. Не винаги обаче писателите се съгласяват с мнението на другите и това често е причина на разни кавги помежду им, където в езика им се появяват и различни разговорни елементи.

Ако сравним тези две сфери, форумите на тема музика съдържаха повече отклонения от граматическия стандарт, отколкото тези, отнасящи се за политика. Там потребителите повече спазваха граматичните правила и коментарите бяха по-скоро по-интересни с честата поява на разговорни думи и изрази. Ето защо в първите две нива в практическата част черпим повече от първо споменатите форуми, в лексикалната част и от двете.

В заключение може да се каже, че бе открит интересен езиков материал за изследване. Чрез анализа му бе доказано, че българската интернет комуникация, по-точно дискуссионните форуми показват редица отклонения от нормата и следователно всички езикови явления, които бяха разгледани в теоретичната, бяха потвърдени в практическата част.

6. Seznam použité literatury

ČECHOVÁ, Marie – KRČMOVÁ, Marie – MINÁŘOVÁ, Eva: *Současná stylistika*. Praha 2008.

ČMEJRKOVÁ, Světlá: *Čeština v síti: Pisanost či mluvenost? (O stylu e-mailového dialogu)*. Naše řeč 80, 1997, č. 5, s. 225–245.

ČMEJRKOVÁ, Světlá: *Čeština v médiích. Čeština doma a ve světě XIII*, 1995, s. 33.

ČMEJRKOVÁ, Světlá: *E-čeština. Čeština doma a ve světě XIV*, 2006, s. 4.

GLADKOVÁ, Hana: *Učebnice bulharštiny I. díl*. Praha 1996.

HOFFMANNOVÁ, Jana – JEŽKOVÁ, Jaroslava – VAŇKOVÁ, Jana: *Komunikace a sloh: učebnice českého jazyka pro střední školy*. Plzeň 2009.

CHROMÝ, Jan: *Vachkovo pojetí psaného jazyka v kontrastu s běžnou (nejen internetovou) komunikací. Čeština doma a ve světě XIV*, 2006, s. 54–55.

JANDOVÁ, Eva a kol.: *Čeština na WWW chatu*. Ostrava 2006.

KUFNEROVÁ, Zlata: *Stručná mluvnice bulharštiny*. Praha 1990.

LIŠKOVÁ, Michaela: *Text a obraz v nových médiích. Čeština doma a ve světě XIV*, 2006, s. 50.

SHERMAN, Tamah: *Česká internetová diskusní fóra jako zdroj diskursu o interkulturním a jazykovém kontaktu: Případ „Český šok“*. Čeština doma a ve světě XIV, 2006, s. 69–71.

ŠMAHEL, David: *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha 2003.

VYBÍRAL, Zbyněk: *Psychologie lidské komunikace*. Praha 2000.

VYBÍRAL, Zbyněk: *Psychologie komunikace*. Praha 2009.

БОЯДЖИЕВ, Тодор и кол.: *Фонетика: Граматика на съвременния български език I*. София 1998.

КИРОВА, Людмила: *Българските виртуални общности*. LiterNet, 30.05.2008, № 5 (102), <http://litenet.bg/publish3/lkirova/virtualni.htm> 12. 5. 2012.

КИРОВА, Людмила: *Диграфията в писмената практика на българските потребители на интернет*. LiterNet, 31.07.2001, № 7 (20), <http://litenet.bg/publish3/lkirova/digraphia.htm> 28. 5. 2012.

КИРОВА, Людмила: *Електронният форум като жанр на компютърно опосредстваната комуникация*. LiterNet, 29.06.2007, № 6 (91), <http://litenet.bg/publish3/lkirova/e-forum.htm> 12. 5. 2012.

КИРОВА, Людмила: *Особености на чат-разговора*. LiterNet, 12.07.2001, № 7 (20), <http://litenet.bg/publish3/lkirova/chat.htm> 28. 5. 2012.

МИХАЙЛОВА, Надежда: *Интернет - минимизация на езика*. LiterNet, 10.08.2000, № 8 (9), <http://litenet.bg/publish/nimihailova/inet.htm> 12. 6. 2012.

Национален статистически институт:

<http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=17&a1=2405&a2=2406&a3=2412#cont> 12. 5. 2012.

<http://www.nsi.bg/otrasal.php?otr=17&a1=2405&a2=2406&a3=2410#cont> 12. 5 2012.

СТАЛЯНОВА, Надежда Михайлова – КРЕЙЧОВА, Елена: *Кирилицата в интернет – настояще и бъдеще*. In *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI. Mezinárodní balkanistické symposium 2005*. Brno 2006.

7. Další literatura

BĀČVAROV, Janko a kol.: *Malý česko-bulharský slovník nespisovné slovní zásoby*. Sofie 2010.

Česko-bulharský slovník. Tom II. Trud & Prozorec. Sofie 2002.

Česko-bulharský slovník. Tom I. Trud & Prozorec. Sofie 2005.

KRČMOVÁ, Marie: *Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty*. Ostrava 2010.

БУРОВ, Стоян – ПЕХЛИВАНОВА, Пенка: *Малък тълковен речник на българския език*. Велико Търново 2001.

ВЪТОВ, Върбан: *Малък фразеологичен речник на българския език*. Велико Търново 2002.

КАРАСТАНЕВА, Цена – МАРОВСКА, Вера: *Практическа граматика на съвременния български книжовен език*. Пловдив 2004.

КРЪСТЕВ, Боримир: *Граматика за всички*. София 2005.

НИКОЛОВА, Елена Каневска: *Стилистика на съвременния български език*. Пловдив 2000.

Нов правописен речник на българския език. „Хейзъл“. София 2002.

8. Internetové zdroje

Zdroje pro hudbu:

<http://vbox7.com/play:887d7b67#commentTop> [cit. 23. 5. 2012];

<http://vbox7.com/play:a8cdd210&al=2&vid=6843720> [cit. 5. 6. 2012];

<http://vbox7.com/play:dfcb5a05ef> [cit. 17. 5. 2012];

<http://vbox7.com/play:m00eb8d964&al=2&vid=11172161> [cit. 24. 5. 2012];

<http://vbox7.com/play:f27953a696&al=2&vid=10894970> [cit. 10. 5. 2012];

<http://vbox7.com/play:5d66339cfb&al=2&vid=10846034> [cit. 16. 5. 2012].

Zdroje pro politiku:

<http://www.vesti.bg/index.phtml?tid=40&oid=4178351> [cit. 8. 5. 2012];

<http://www.vesti.bg/index.phtml?tid=40&oid=4172171> [cit. 28. 4. 2012];

<http://www.vesti.bg/index.phtml?tid=40&oid=4171511> [cit. 18. 5. 2012];

<http://www.vesti.bg/index.phtml?tid=40&oid=4190151> [cit. 14. 6. 2012];

<http://www.vesti.bg/index.phtml?tid=40&oid=4238991> [cit. 11. 5. 2012];

<http://www.vesti.bg/index.phtml?tid=40&oid=4240611> [cit. 4. 5. 2012].

